

INITIATIEFADVIES

betreffende de werking van het systeem van de dienstencheques na regionalisering

20 maart 2014

Vooraf

Voor dit initiatiefadvies heeft **de Raad** de overname bestudeerd van het systeem van de dienstencheques op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het kader van de Zesde Staatshervorming. **De Raad** formuleert voorstellen voor een positieve en realistische overname van het systeem van de dienstencheques.

Het Secretariaat van **de Raad** heeft bovendien een becijferde analyse opgesteld die is bijgevoegd.

a. Juridische context

Het toekomstig **artikel 6, §1, IX, 8°** van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980¹ zal bepalen dat de gewesten wat betreft het werkgelegenheidsbeleid bevoegd zullen zijn voor **“de bevordering van de buurtdiensten en buurtbanen”**.

Het commentaar betreffende dit artikel is van oordeel dat² :

*“In het kader van de overgedragen materiële bevoegdheid inzake de dienstencheques, dient er rekening mee te worden gehouden dat het een consumentensubsidie betreft ter bevordering van de buurtdiensten en -banen in een bepaald gewest. De **“plaats van prestatie”** zal aldus het geschikte criterium zijn.”*

“6) Dienstencheques

Het voorstel voorziet er eveneens in dat de gewesten bevoegd worden voor de bevordering van de buurtdiensten en -banen, de zogenaamde dienstencheques.

De federale overheid regelt momenteel :

- *de afbakening van de verschillende actoren (gebruiker, werknemer, werkgever) en de toegelaten activiteiten;*
- *de vorm van de dienstencheques en de nadere regels omtrent de verwerving en het gebruik ervan;*
- *de nominale waarde van de cheque en het aanvullende bedrag (subsidiëring van de overheid);*
- *de erkenning van de ondernemingen (erkenningsprocedure, voorwaarden, intrekking van de erkenning, enz.);*
- *de fiscale vermindering;*
- *het kiezen van de uitgiftemaatschappij van de dienstencheques;*
- *de organisatie van de controle en de sanctieregeling (met inbegrip van de sanctionering van de inbreuken op het arbeidsrecht en het socialezekerheidsrecht dat geregeld wordt in het Sociaal Strafwetboek);*
- *de loon- en arbeidsvoorwaarden;*
- *de organisatie van het opleidingsfonds dienstencheques;*

¹ Zoals de laatste keer gewijzigd door artikel 22, 8° van de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, B.S. 31 januari 2014.

² Memorie van Toelichting, Parl. St. Senaat 2013-14, nr. 2232/001, 73 en 85-86.

- de evaluatie van het systeem;
- de reglementering rond het welzijn van de werknemers;
- het sociaal overleg;
- de nadere regels voor de financiering van het systeem.

De federale overheid zal niet langer bevoegd zijn voor de aangelegenheden die geregeld worden in de wet van 20 juli 2001 tot bevordering van buurtdiensten en -banen en zijn uitvoeringsbesluiten, met uitzondering van afdeling 2 van hoofdstuk 2, van deze wet die betrekking hebben tot de arbeidsovereenkomst dienstencheques. De gewesten worden bevoegd voor de ondersteuning, via een consumentensubsidie, van de organisatie van buurtdiensten en -banen, de zogenaamde dienstencheques. Ze beschikken zowel over de regelgevende bevoegdheid, de bevoegdheid voor de controle en inspectie, de bevoegdheid inzake de erkenningen als de bestedingsbevoegdheid. De gewesten kunnen de bestaande regelgeving opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen. De gewesten worden eveneens bevoegd voor de fiscale maatregelen.

De federale overheid blijft echter bevoegd voor de aspecten die verband houden met het arbeidsrecht (op grond van artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 12°), zoals die inzake de arbeidsvoorwaarden in de sector, de regeling met betrekking tot het welzijn van de werknemers op het werk, de voorzieningen voor sociaal overleg, het loonbeleid en de arbeidsovereenkomst dienstencheques (hoofdstuk II, afdeling 2, van de wet van 20 juli 2001) die de werknemer verbindt met het dienstenchequebedrijf, met inbegrip van de sanctionering van de inbreuken op het arbeidsrecht en het socialezekerheidsrecht.”

De wijzigingen aangebracht aan de bijzondere wet tot hervorming der instellingen zullen in werking treden op **1 juli 2014**³. Aangezien de desbetreffende bepalingen uit de nieuwe bijzondere financieringswet, die de financiering van de nieuwe bevoegdheden en de uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten regelen, pas op **1 januari 2015**⁴ in werking treden, zal het Brussels gewest pas vanaf die datum aan het stelsel van de dienstencheques de wijzigingen kunnen aanbrengen die het gepast acht.

---

³ Art. 67 van de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, B.S. 31 januari 2014.

⁴ Art. 82 van de bijzondere wet van 6 januari 2014 tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden, B.S. 31 januari 2014.

Advies

I. Algemene beschouwingen

De Raad is van oordeel dat de Brusselse Regering en het Brussels Parlement bij de toekomstige besprekingen over de uitoefening van de overgedragen bevoegdheid aangaande de bevordering van de buurtdiensten en buurtbanen ('dienstencheques') rekening moeten houden met de volgende algemene vaststellingen:

- Het stelsel van de dienstencheques werd oorspronkelijk ingevoerd met het oog op de verwezenlijking van vier doelstellingen⁵:
  - de verhoging van de werkgelegenheidsgraad, met inbegrip van deze van vrouwen, laaggeschoolden en oudere werkzoekenden;
  - de bestrijding van de illegale arbeid;
  - de bevrediging, voor zoveel mogelijk personen, van behoeften⁶ die niet of niet volledig worden ingevuld door de formele economie;
  - de ondersteuning van de economische groei door het scheppen van nieuwe activiteiten.
- Sedert zijn invoering in 2003 is de populariteit van het systeem van de dienstencheques alleen maar toegenomen. Wat betreft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hebben erkende dienstencheque-ondernemingen in 2013 33.857.404 gebruikte dienstencheques ingediend bij het uitgiftebedrijf (tegen 31.747.626 in 2012, d.i. een jaarlijkse stijging met 6,6%)⁷.
- Het systeem van de dienstencheques bekleedt een vooraanstaande plaats in het werkgelegenheidsbeleid en vormt een volwaardige economische sector. Aan het einde van 2012 stelden ongeveer 2.711⁸ erkende dienstencheque-ondernemingen 177.007⁹ werknemers te werk op het niveau van het land. Hierbij betrof het voor het merendeel laaggeschoolde vrouwen (deze vertegenwoordigden 95,1%¹⁰ van de dienstencheque-werknemers in het Brussels gewest in 2012).
- De tewerkstelling van de dienstenchequewerknemers houdt niet op aan de grenzen van het gewest van hun woonplaats, maar kan ook de vorm aannemen van een intergewestelijke mobiliteit. Zo werkten in het vierde trimester van 2009 2.284 werknemers in het Brussels Gewest die hun woonplaats hadden in Vlaanderen, en 953 werknemers met hun woonplaats in Wallonië. De uitgaande pendel van werknemers gedomicilieerd in Brussel bedroeg 1.360 personen tewerkgesteld in Vlaanderen en 964 personen tewerkgesteld in Wallonië. Voor het vierde trimester van 2009 resulteerde dit bijgevolg in een negatief saldo van 924

⁵ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 9.

⁶ De 'buurtdiensten' werden gedefinieerd als « *de volledige of gedeeltelijke handelsactiviteiten, beperkt tot een plaatselijke, dagelijkse ruimte die hen een maatschappelijke en relationele functie bezorgt, die binnen een tamelijk korte termijn of op min of meer vastgestelde tijdstippen tegemoetkomen aan onbevredigde behoeften van particulieren voor zover die behoeften deel uitmaken van hun dagelijks leven of verband houden met een maatschappelijk nut dat algemeen wordt erkend* » (Memorie van toelichting, *Parl. St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 6).

⁷ RVA - Directie Statistieken.

⁸ Studie IDEA Consult 2013.

⁹ Studie IDEA Consult 2013. Het aantal werknemers in de loop van 2012 bedroeg 151.137 eenheden. Het aantal jobs in de loop van 2012 bedroeg 164.264 eenheden.

¹⁰ Studie IDEA Consult 2013. Te Brussel zijn er meer mannen actief in het systeem (4,9%) dan in de twee andere gewesten (2,4% in Vlaanderen en 1,9% in Wallonië).

werknemers gedomicilieerd in Vlaanderen die in Brussel werkten, terwijl het saldo met Wallonië nagenoeg onbestaande¹¹ was (er werkten 11 Brusselaars in Wallonië).

Voor zijn initiatiefadvies :

- heeft **de Raad** de drie hypotheses n.a.v. de regionalisering van het systeem van de dienstencheques - met name het behoud van het huidige stelsel, de afschaffing of de wijziging ervan - diepgaand onderzocht en er overleg over gepleegd. In het algemeen en in eerste instantie pleit hij voor het ongewijzigde 'behoud' van het stelsel van de dienstencheques, met dien verstande dat de risico's die het stelsel met zich meebrengt - onder meer op het vlak van het budget, de interregionale mobiliteit van de werknemers, de kwaliteit, de leefbaarheid, de controle, enz. - moeten worden beheerst.
- kant **de Raad** zich, gelet op de actuele situatie en de huidige financiering van het instrument, tegen een uitbreiding van de activiteiten die toegelaten zijn in het kader van het systeem van de dienstencheques. Daarentegen is hij van oordeel dat de huidige toegelaten activiteiten, in het bijzonder deze van het vervoer van personen met een beperkte mobiliteit, moeten worden onderzocht op basis van hun efficiëntie en effectiviteit.
- hecht **de Raad**, om een minimale rentabiliteit voor de verschillende soorten van dienstenchequebedrijven en een duurzame tewerkstelling voor de werknemers te verzekeren, het grootste belang aan de naleving van de reeds geldende regels en het uitwerken van kwaliteitsnormen (arbeid, opleiding¹², enz.) binnen het systeem van de dienstencheques. Men moet een financieringsstructuur voorzien die rekening houdt met de evolutie van de kosten en de kwaliteitsnormen. Ook moet men zich vragen stellen bij de cumulatie van het systeem van de dienstencheques met andere tewerkstellingsmaatregelen.
- is **de Raad** van oordeel dat, behalve een maatregel van (her)tewerkstelling (begeleiding naar werk) voor werkzoekenden, het systeem van de dienstencheques eveneens een maatregel vormt die bijdraagt tot het evenwicht 'work-life' voor personen die (voltijds) werken en op zoek zijn naar gezinshulp.
- wenst **de Raad**, teneinde elke fraude en andere misbruiken door de betrokken actoren maximaal te bestrijden, een versterking van de controles door de gewestelijke instellingen die in de toekomst bevoegd zullen zijn;
- verwijst **de Raad**, wat betreft de rol van de sociale gesprekspartners in het beheer van het stelsel van de dienstencheques, naar zijn initiatiefadvies van 21 november 2013¹³.
- acht **de Raad**, ook al stelt de overheveling van het stelsel van de dienstencheques het Brussels Gewest weliswaar in de mogelijkheid om ter zake een eigen beleid te voeren, een interregionale samenwerking/overleg onontbeerlijk om het begrip van de voorzieningen te vergemakkelijken voor de verschillende betrokken actoren (ondernemingen, werknemers en gebruikers), teneinde aan de operatoren te garanderen om van een vrije prestatie van diensten te genieten.
- meent **de Raad** dat zich ook een interregionale samenwerking/overleg opdringt om de eventuele gevolgen van de regionalisering¹⁴ te beperken (inzake vrij verkeer van diensten en

¹¹ De dienstencheque-werknemers op basis van de Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, 2010, 15. De studie onderstreept evenwel dat de gebruikte cijfers slechts een idee geven van de interregionale mobiliteit en met de nodige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

¹² Opleiding : oorspronkelijke opleiding en voortgezette opleiding.

¹³ Initiatiefadvies ESRBHG van 21 november 2013 betreffende voorstellen met het oog op een geïntegreerd beheer van de materies die in het kader van de zesde Staatshervorming naar Brussel zijn overgeheveld en met het oog op een paritair beheer van de ION.

¹⁴ Zie bijlage.

van werknemers). Dat is de reden waarom men met name de pendelbewegingen van de dienstencheque-werknemers tussen de gewesten zo nauwkeurig mogelijk in kaart moet brengen, en waarom men moet nagaan in welke mate de herlokalisering van de dienstencheque-activiteiten door werknemers woonachtig in de verschillende gewesten een negatieve impact kan teweegbrengen voor het Brussels Gewest.

II. Aanbevelingen

1. De toekomst van het systeem van de dienstencheques

1.1 Behoud van het systeem van de dienstencheques

Bewust van de beperkte begrotingsmiddelen van het gewest en van de uitbreiding van het systeem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ook al blijft deze beperkt in verhouding tot de vorige jaren, wenst **de Raad** concreet dat :

1. het systeem van de dienstencheques in een eerste fase blijft behouden, met dien verstande dat de gevolgen van de regionalisering ervan moeten worden beheerst - met name inzake budgettaire houdbaarheid, interregionale mobiliteit van de werknemers, leefbaarheid van de ondernemingen, controle en inspectie van de prestaties, enz.
2. dat de toegelaten dienstencheque-activiteiten 'recurrent' en 'voorzienbaar' zijn; dat zij beantwoorden aan de huidige noden en in dit stadium niet worden uitgebreid tot de persoonsgebonden materies (gezondheidszorg, gezinshulp, mobiliteit van andersvaliden, kinderoppas, enz.). Het recurrent en voorzienbaar karakter van de toegelaten activiteiten draagt bij tot de kwaliteit van de werkgelegenheid door een beperking van de flexibiliteit van de prestaties.
3. dat het principe van 'één dienstencheque per 'effectief' gewerkt uur' wordt gevaloriseerd.

Het is slechts na een financiële stabilisatie van het systeem dat de gepastheid van een hervorming ervan zal moeten worden onderzocht.

1.2 Behoud van de rol van de sociale gesprekspartners

In zijn initiatiefadvies van 21 november 2013 pleitte **de Raad** voor een geïntegreerd beheer van alle bevoegdheden die vanuit de sociale zekerheid worden overgeheveld aan het BHG of de GGC. **De Raad** verdedigde de oprichting van een *Brussels Globaal Beheerscomité* naar het model van het beheerscomité van de sociale zekerheid en waarin de sociale partners vertegenwoordigd zouden zijn. Op 6 juni 2013 had de Brusselse regering op collegiale wijze uitdrukking gegeven aan "*haar wil tot het behoud, met dezelfde beginselen en onder dezelfde - paritaire - vormen van de manier waarop de (overgedragen) materies momenteel worden beheerd door de federale overheid*"¹⁵.

1.3 Voortzetting van de evaluatie van het instrument

Sedert 2005 maakt het systeem van de dienstencheques het voorwerp uit van een jaarlijkse evaluatie voor de RVA. De opstelling van de verslagen wordt toevertrouwd aan een privé-consultant.

¹⁵ Beslissing van de Brusselse gewestregering van 6 juni 2013.

Rekening houdend met de kostprijs ervan, vraagt **de Raad** dat deze evaluatie zou worden verder gezet na de regionalisering van het instrument. Wel zou **de Raad** - al naargelang de rol die hem is toebedeeld - tijdens de opstelling moeten worden geraadpleegd. In het tegengestelde geval zouden hem de resultaten worden voorgelegd.

2. Het federaal opleidingsfonds dienstencheques

2.1 Behoud van de financiële middelen verleend aan het federaal opleidingsfonds dienstencheques

Het federaal opleidingsfonds dienstencheques opgericht bij de FOD Arbeid kent elk jaar een opleidingsbudget toe aan alle dienstencheque-ondernemingen. Een dienstencheque-onderneming kan een gedeeltelijke terugbetaling bekomen wat betreft verschillende opleidingen die ze organiseert voor haar dienstencheque-werknemers.

In 2011 ontvingen de dienstencheque-ondernemingen in totaal 2.798.790 euro¹⁶ op federaal niveau vanwege het federaal opleidingsfonds dienstencheques voor de opleidingen georganiseerd in 2011. Dit vertegenwoordigt 37,7% van het jaarlijks budget¹⁷.

Bewust van de rol van het federaal opleidingsfonds voor de verbetering van de kwaliteit van de dienstencheque-arbeidsplaatsen, wenst **de Raad** dat het toekomstig gewestelijk opleidingsfonds dienstencheques over toereikende middelen zou beschikken om aan de toename van de vraag naar opleidingen te voldoen.

De Raad merkt op dat het federaal fonds en het sectoraal opleidingsfonds dienstencheques complementair zijn en samen streven naar een professionalisering van de sector door de ontwikkeling, de coördinatie en de promotie van opleidingsinitiatieven voor de dienstencheque-werknemers.

De Raad vraagt dat men zou streven naar een optimale coördinatie van de opdrachten van het federale fonds en deze van het sectoraal fonds.

2.2 Organisatie van de adviescommissie van het federaal opleidingsfonds

Het federaal opleidingsfonds dienstencheques wordt beheerd door een adviescommissie bij de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Deze commissie verstrekt adviezen over de opleidingen die gedeeltelijk kunnen worden terugbetaald, evenals over de inhoud ervan.

De Raad wenst dat deze opdracht in het kader van de komende regionalisering zou worden toevertrouwd aan ACTIRIS.

---

¹⁶ Federaal opleidingsfonds dienstencheques.

¹⁷ Het jaarbudget in 2011 bedroeg 7.416.000 euro.

De Raad vraagt eveneens dat de samenstelling¹⁸ van de adviescommissie van het federaal opleidingsfonds dienstencheques zou worden overgenomen op gewestelijk vlak.

3. Business model voor het systeem van de dienstencheques

3.1 Vaststelling van de juiste uitwisselingswaarde van de dienstencheque

De dienstencheque-ondernemingen, en heel in het bijzonder deze die de voorkeur geven aan de stabiliteit en de kwaliteit van de werkgelegenheid, dragen steeds hogere kosten ingevolge de indexering van de lonen, de anciënniteit van de werknemers en de toenadering tussen het statuut van arbeider en bediende, dit terwijl de publieke tussenkomst¹⁹ voor het systeem erop achteruitgaat.

De Raad vraagt dat rekening zou worden gehouden met de verschillende kosten die door de dienstencheque-ondernemingen worden gedragen bij de bepaling van de juiste uitwisselingswaarde van een dienstencheque. De waarde zou worden vastgesteld op basis van minimale arbeidsvoorwaarden die de ondernemingen moeten naleven. Dit moet ertoe leiden dat de onderneming een redelijke rentabiliteit haalt.

Volgens **de Raad** hangt de rentabiliteit van de dienstencheque-onderneming voornamelijk af van de volgende parameters :

- De anciënniteit van de dienstencheque-werknemers;
- De kwaliteit van de arbeidsplaatsen (duur van een week, tenlasteneming van de beroepskosten, dekking van de vervoertijden, voortgezette opleiding, professionele omkadering, enz.);
- De omvang van de dienstencheque-onderneming;
- Het type van de dienstencheque-onderneming;
- Het aandeel van de werknemers afkomstig uit de doelgroepen in de dienstencheque-onderneming.

De Raad vraagt bijgevolg dat de overheid de onderneming zou vergoeden op basis van de verschillende kosten en hierbij rekening zou houden met een redelijke rentabiliteit. Deze vergoeding moet gebeuren op basis van kwaliteitsnormen van de voorziening.

3.2 Verbetering van de kwaliteit van de arbeidsplaatsen

De Raad pleit voor een verbetering van de kwaliteit van de dienstencheque-arbeidsplaatsen, door de bepaling van de arbeidsvoorwaarden die door de prestatieverlenende ondernemingen moeten worden nageleefd. Hiertoe stelt hij een strikte toepassing voor, en zelfs een versterking, van de erkenningsvoorwaarden betreffende de kwaliteit van de arbeidsplaatsen en een versterking van de banden met ACTIRIS, Bruxelles-Formation en IBFFP/de VDAB.

¹⁸ De adviescommissie opleidingsfonds dienstencheques is als volgt samengesteld : een voorzitter, die de minister vertegenwoordigt, en een plaatsvervanger; zes effectieve en zes plaatsvervangende leden voorgedragen door de meest representatieve werknemersorganisaties; zes effectieve en zes plaatsvervangende leden voorgedragen door de meest representatieve werkgeversorganisaties; een effectief en een plaatsvervangend lid dat de Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt van de FOD vertegenwoordigt.

¹⁹ Vanaf 01.01.2014 daalt de publieke tussenkomst met 0,50 euro per dienstencheque.

3.3 Reglementering van de cumulatie van de dienstencheque-arbeidsplaatsen met andere tewerkstellingsmaatregelen

De dienstencheque-ondernemingen genieten in verschillende mate werkgelegenheidssteun, voornamelijk de maatregelen ACTIVA²⁰ en SINE²¹, al naargelang de aangeworven doelgroep. Maar deze steun is tijdelijk wat betreft de meeste maatregelen, en dit brengt de rentabiliteit van de ondernemingen in het gedrang zodra de steun niet meer wordt verleend. Deze cumulatie kan een sterke invloed hebben op de rentabiliteit van de ondernemingen die de voorkeur geven aan de stabiliteit en de kwaliteit van de werkgelegenheid.

Dit wijst op de ontoereikende financiering van het instrument en op de moeilijkheid om een verzoek solvabel te maken gelet op de reële arbeidskost voor dit soort van activiteiten.

De structuren inzake sociale inschakelingseconomie (inschakelingsonderneming of plaatselijk initiatief voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid) kunnen bovendien bij het Gewest toelagen bekomen die de begeleidings- en omkaderingsopdrachten van het doelpubliek dekken²². Deze toelagen worden verleend op voorwaarde dat de onderneming of vereniging een opleidings-, omkaderings- en sociaal begeleidingsplan opstelt voor de werknemers van het doelpubliek, en dat de omkadering minstens 10% vertegenwoordigt van het personeelsbestand in het licht van een proces van inschakeling en beroepsopleiding.

Deze toelagen worden toegekend in het vooruitzicht van de duurzame beroepsinschakeling van het doelpubliek, ofwel binnen de erkende onderneming, ofwel in andere arbeidscircuits.

De Raad vraagt dat een breed en grondig denkproces zou worden gevoerd om de cumulatieve gunstige effecten van alle maatregelen te bevorderen, maar eveneens om de eventuele negatieve en/of perverse effecten te beperken.

De invoering van een reglementering op het gebruik van tewerkstellingssteun moet terzelfder tijd gebeuren als de berekening van de uitwisselingswaarde van de dienstencheque. Er zijn drie mogelijkheden: behoud van het huidig systeem, wijziging van het systeem en afschaffing van de mogelijkheid tot cumulatie. **De Raad** onderstreept hoe dan ook het belang van een financiering in de tijd en niet meer op basis van een logica van tijdelijke ondersteuning.

Indien de weerhouden optie het volledig of gedeeltelijk behoud is van het huidig systeem (dienstencheques gecumuleerd met tewerkstellingssteun), dan vraagt **de Raad** bovendien dat de cumulatie van de dienstencheque-arbeidsplaatsen met andere steunmaatregelen inzake werkgelegenheid onderworpen zou zijn aan :

- a. het sluiten van een partnerschapsovereenkomst met ACTIRIS;
- b. de omkadering van de dienstencheque-werknemers;
- c. de verwezenlijking van de verbintenissen inzake opleiding bedoeld in de collectieve arbeidsovereenkomst (het probleem van een onvoldoend aantal opleidingsoperatoren zal moeten worden opgelost).

²⁰ De maatregel ACTIVA bevordert de terugkeer van werkzoekenden van lange duur op de arbeidsmarkt. Elke werkgever kan hierop beroep doen, en deze maatregel voorziet in een beperking van de werkgeversbijdragen en de toekenning van een arbeidstoelage door de RVA waarvan de bedragen schommelen in functie van het profiel van de werknemers.

²¹ De maatregel SINE bevordert de herinschakeling van werklozen van lange duur in de sector van de sociale inschakelingseconomie.

²² Ordonnantie van 26 april 2012 betreffende de sociale economie en de erkenning van de inschakelingsondernemingen en de plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid met het oog op de verlening van toelagen, B.S. 7 mei 2012.

3.4 De tarifiering en de fiscale vrijstellingen

De Raad wenst dat men snel de mogelijkheden zou onderzoeken wat betreft de tarifiering van de dienstencheques en de toekenning van het fiscaal voordeel of het equivalent ervan. Dat zou toelaten om de financiering van het systeem te versterken en - bijvoorbeeld - een toegankelijkheid voor alle gezinnen te verzekeren.

4. Voorwaarden van erkenning en controles

4.1 Voorwaarden van erkenning op gewestelijk niveau

4.1.1 De erkenning van de dienstencheque-ondernemingen toevertrouwen aan ACTIRIS

De Raad is van oordeel dat de toekomstige ‘Adviescommissie erkenningen Dienstencheques’ moet worden opgericht bij ACTIRIS en dat de modaliteiten wat betreft de werking ervan dezelfde moeten zijn als deze die vandaag bij de RVA worden toegepast.

4.1.2 De voorwaarden van erkenning werkzaam maken

De erkenningsvoorwaarden, die momenteel van kracht zijn, moeten evenwel aan een evaluatie worden onderworpen wat betreft hun doeltreffendheid en doelmatigheid, en moeten desgevallend worden aangepast om de gunstige ontwikkeling van het systeem te bevorderen voor het geheel van de betrokken partijen: werknemers, prestatieverleners en gewest.

De Raad pleit met name voor het behoud van de waarborg die de dienstencheque-ondernemingen moeten verstrekken. Deze verzekert de naleving van de sociale en fiscale wetgeving.

Ook de beoordeling van de professionele capaciteiten van de leidinggevenden van dienstencheque-ondernemingen moet behouden blijven, en zelfs versterkt volgens **de Raad**.

4.2 Controle

4.2.1 Naleving van de regels opgelegd aan de ondernemingen en de gebruikers

Het institutioneel akkoord weerhoudt de plaats van de prestatie als aanknopingscriterium. De klant zal geen prestatie kunnen verlangen die is uitgesloten door de regering van zijn gewest. Hij zal zich moeten richten tot een dienstencheque-onderneming die erkend zal zijn door de gewestelijke overheid en zal tevens beroep moeten doen op het uitgiftebedrijf dat is weerhouden door de gewestregering.

Teneinde te waken over de naleving van de regels opgelegd aan de gebruikers en de dienstencheque-ondernemingen, pleit **de Raad** voor een versterking van de controles.

De Raad vraagt bovendien om de regelmatige informatie-uitwisselingen tussen de Gewestelijke Werkgelegenheidsinspectie en de ‘Adviescommissie erkenningen Dienstencheques’ te bevorderen.

4.2.2 Samenwerking tussen de verschillende inspectiediensten

Er bestaan vandaag vijf bevoegde inspectiediensten²³

In het kader van de regionalisering van het instrument pleit **de Raad** voor een regelmatige informatie-uitwisselingen tussen de diensten die in de toekomst bevoegd zullen zijn.

4.2.3 Actieve coördinatie inzake controles en informatie-uitwisselingen

De Raad wenst de lancering van een samenwerking tussen de gewesten, teneinde :

- de werkzaamheden van de inspectiediensten te vergemakkelijken door te streven naar systematische uitwisselingen van informatie;
- het vermijden van het creëren van perverse effecten;
- fraudebestrijding.

*
*   *

---

²³ De Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten (FOD Arbeid); de sociale inspectie (FOD Sociale Zekerheid); de algemene inspectie van de RSZ; de inspectie van de RVA; de inspectie van de RVA van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten.

CONSEIL
ÉCONOMIQUE
ET SOCIAL

ECONOMISCHE
EN SOCIALE
RAAD

**Stelsel van de dienstencheques – kostprijs van de
gecreëerde arbeidsplaatsen na regionalisering**

Deze nota geeft gevolg aan de vraag van de werkgroep Dienstencheques om te kunnen beschikken over een basis voor een bespreking gewijd aan het systeem van de dienstencheques in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze nota is met name gebaseerd op de gegevens van IDEA Consult, die zijn aangevuld met gegevens van de RVA, de RSZ en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

Een eerste luik staat stil bij een hele reeks aspecten die verband houden met de profielen van de werknemers, de gebruikers, de erkende ondernemingen, de kwaliteit van de werkgelegenheid in de sector van de dienstencheques, en de opleiding en omkadering van de dienstencheque-werknemers. De beschrijving van dit instrument gaat vergezeld van grafieken die zijn opgesteld door het Secretariaat, op basis van recente gegevens die zijn verkregen bij de directie Statistiek van de RVA en bij de FOD Werkgelegenheid.

Een tweede luik onderzoekt de kostprijs van de arbeidsplaatsen gecreëerd met dienstencheques. De raming van deze kostprijs is gebaseerd op twee benaderingen die de kostprijs van de met dienstencheques gecreëerde arbeidsplaatsen aanzienlijk wijzigen : de benadering “werknemers in de loop van een jaar” en de benadering “jaarlijkse gemiddelde werkgelegenheid”.

Rekening houdend met de toekomstige overdracht van het systeem van de dienstencheques aan de gewesten, tracht de nota eveneens de kostprijs te ramen van de gecreëerde arbeidsplaatsen na de regionalisering. De netto kostprijs van een dienstencheque-arbeidsplaats zal hoger liggen na de overdracht van de bevoegdheid aan de gewesten. De rechtstreekse (beperking van de werkloosheidsuitkeringen, verhoging van de ontvangsten uit sociale bijdragen, ontvangsten van de PB) en onrechtstreekse retoureffekten (BTW, bedrijfsbelasting...) zullen voornamelijk ten goede komen aan de federale overheid, met uitzondering van de beperking van de activeringstoelagen (SINE, ACTIVA,...) en van een gedeelte van de PB die zullen worden overgedragen aan de gewesten op basis van het nieuwe mechanisme van de Zesde Staatshervorming (zie nota van het Secretariaat over de bijzondere financieringswet).

In een derde luik wordt de bruto kostprijs becijferd van het totale budget voor de dienstencheques (dienstencheques (enkel gedeelte SZ) + belastingskrediet dienstencheques) dat aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt toegekend op basis van het toekomstig aanknopingscriterium dat onlangs is bekendgemaakt.

SYSTEEM VAN DE DIENSTENCHEQUES – KOSTPRIJS VAN DE GECREËERDE ARBEIDSPLAATSEN NA REGIONALISERING	1
I. ACTOREN BETROKKEN BIJ HET INSTRUMENT VAN DE DIENSTENCHEQUES	12
1. De dienstencheque-werknemers	12
2. De gebruikers van dienstencheques	14
3. De erkende ondernemingen	14
II. KWALITEIT VAN DE WERKGELEGENHEID IN DE SECTOR VAN DE DIENSTENCHEQUES	16
III. OPLEIDING EN OMKADERING	17
1. Sectoraal opleidingsfonds dienstencheques	17
2. Federaal opleidingsfonds dienstencheques	19
IV. REËLE KOSTPRIJS VAN EEN ARBEIDSPLAATS GECREËERD MET DIENSTENCHEQUES OP FEDERAAL VLAK	22
1. Het creëren van arbeidsplaatsen met het systeem van de dienstencheques volgens de benadering “werknemers in de loop van een jaar” en de benadering “gemiddelde werkgelegenheid tijdens een jaar”	22
2. Budgettaire bruto kostprijs van het instrument van de dienstencheques volgens de benadering « werknemers in de loop van een jaar » en « gemiddelde werkgelegenheid tijdens een jaar »	23
3. Retoureffecten van het instrument van de dienstencheques bepaald door IDEA Consult	24
4. Rechtstreekse retoureffecten van het instrument van de dienstencheques voor en na de overdracht van de bevoegdheid	24
5. Onrechtstreekse retoureffecten voor en na regionalisering van het instrument van de dienstencheques	25
6. Bruto en netto kostprijs van een arbeidsplaats gecreëerd met dienstencheques voor en na de regionalisering van het instrument	27
V. HET DIENSTENCHEQUES-BUDGET TOEGEWENZEN AAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST NA REGIONALISERING	30
1. Vergelijking van het dienstencheques-budget voorzien door de Zesde Staatshervorming en het budget uitgegeven in 2011	30
2. Budget voor dienstencheques toegewezen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest volgens het toekomstig aanknopingscriterium	31

VI. STERKE EN ZWAKKE PUNTEN VAN HET SYSTEEM VAN DE DIENSTENCHEQUES	32
VII. UITBREIDING VAN HET INSTRUMENT VAN DE DIENSTENCHEQUES (UITGEGEVEN CHEQUES, TERUGBETAALDE CHEQUES, VTE-WERKNEMERS, BRUTO KOSTPRIJS)	33
VIII. DE DRIE MOGELIJKE SCENARIO'S VOOR HET SYSTEEM VAN DE DIENSTENCHEQUES	37
1. Scenario 1 : Behoud van het huidig systeem	37
2. Scenario 2 : Afschaffing van het systeem van de dienstencheques	38
3. Scenario 3 : Wijziging van het systeem van de dienstencheques	38
IX. DENKPROCES GEWIJD AAN BEPAALDE ASPECTEN VAN HET SYSTEEM VAN DE DIENSTENCHEQUES NA REGIONALISERING	42
1. Uitbreiding van het systeem tot andere activiteiten	42
2. Waarborg 'dienstencheque-ondernemingen'	42
3. Adviescommissie voor de erkenning van de dienstencheque-ondernemingen	42
4. Erkenning	42
5. Adviescommissie Opleidingsfonds Dienstencheques	42
6. Controle	42

Inleiding

Teneinde een goed begrip van het stelsel van de dienstencheques te bevorderen, worden de beweegredenen van de toenmalige Federale regering¹ over de invoering van het stelsel vooraf kort in herinnering gebracht.

Met het wetsontwerp tot bevordering van buurtdiensten en buurtbanen beoogde de Federale regering *“de ontwikkeling van de buurtdiensten te bevorderen en tegelijkertijd de creatie van banen die nodig zijn voor hun werking aan te moedigen”*². Onder ‘buurtdiensten’ werd verstaan de *“volledige of gedeeltelijke handelsactiviteiten, beperkt tot een plaatselijke, dagelijkse ruimte die hen een maatschappelijke en relationele functie bezorgt, die binnen een tamelijk korte termijn of op min of meer vastgestelde tijdstippen tegemoetkomen aan onbevredigde behoeften van particulieren voor zover die behoeften deel uitmaken van hun dagelijks leven of verband houden met een maatschappelijk nut dat algemeen wordt erkend”*³.

De Regering verantwoordde de maatregel door de noodzaak aan de invulling van een hele reeks behoeften van particulieren waarin de formele economie tot dan niet (of te weinig) kon voorzien. Omdat er zich zowel langs vraag- als aanbodzijde van de markt een aantal grote belemmeringen voordeden en sommige buurtdiensten daarenboven het voorwerp uitmaakten van zwartwerk, was de Regering van oordeel dat de overheid diende tussen te komen aan de hand van een systeem van dienstencheques. Deze tussenkomst was gericht op de totstandkoming van een economische ontwikkeling die zich zou uiten door de oprichting van ondernemingen of de ontplooiing van activiteiten, zowel binnen de sector van de sociale economie als van de handelseconomie.⁴

In termen van **doeltreffendheid**, rechtvaardigde de Regering de overheidstussenkomst door twee factoren, enerzijds de (quasi) collectieve aard van talrijke diensten door, onder andere, de aanwezigheid van collectieve externaliteiten, en anderzijds de moeilijkheid om de kwaliteit van relationele diensten te evalueren, met informatie-asymmetrieën tot gevolg.⁵

Collectieve externaliteiten zijn de gevolgen die het gebruik door een persoon van een dienst teweegbrengen voor andere individuen of de maatschappij in haar geheel. De Regering identificeerde drie positieve externaliteiten in het geval van de buurtdiensten⁶:

1. de effecten op de werkgelegenheid en de terugdringing van de werkloosheid door:
  - een gemakkelijkere toegang tot de arbeidsmarkt en een daling van de inactiviteit;
  - een bijdrage tot de vermindering van de gendergebonden ongelijkheden op de arbeidsmarkt;
  - de verlaging van een aantal sociale kosten die verband houden met illegale arbeid.

---

¹ Parl.St. Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 5-13.

² Parl.St. Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 5.

³ Parl.St. Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 6.

⁴ Parl.St. Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 6.

⁵ Parl.St. Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 6-7.

⁶ Parl.St. Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 7.

2. een betere ontwikkeling op lokaal vlak door de verbetering van het levenskader en de naaste omgeving, het behoud van activiteiten in bepaalde geïsoleerde zones en de ontwikkeling van een sociale cohesie, op basis van de nabijheid van de betrokken diensten;
3. de gevolgen op het gebied van volksgezondheid dankzij acties inzake preventie en opvolging van ziekten en sociale problemen.

Centraal bij het leveren van de meeste buurtdiensten, staat de relatie tussen de dienstverlener en de gebruiker die gekenmerkt wordt door het vertrouwen tussen deze partijen. Omwille van deze specifieke kenmerken van de dienstverlening, achtte de Regering het noodzakelijk dat de voorwaarden inzake erkenning, controle en evaluatie van de dienstverleners door de overheden werden bepaald.⁷

De voornoemde twee factoren vereisten volgens de Regering een overheidstussenkomst, teneinde enerzijds de vraagzijde te solvabiliseren en anderzijds de aanbodzijde te structureren⁸. Deze overheidstussenkomst kon zich op verschillende vlakken voltrekken, m.n. in de dienstverlening, de financiering van de productie of van het gebruik van de diensten, of de regulering van die diensten.⁹ Naast de redenen van doeltreffendheid, kon de tussenkomst van de overheid in de financiering van de buurtdiensten volgens de toenmalige Regering ook nog worden gerechtvaardigd door **billijkheidsoverwegingen**. De overheid kon op die manier een billijke toegang tot de buurtdiensten waarborgen.¹⁰

Een andere rechtvaardigingsgrond vond de Regering in de lage '**dead weight**'-effecten die de invoering van het stelsel tot gevolg had voor de werkgelegenheid. Het dead weight verlies toont aan in welke mate de rechthebbenden van het dienstenchequestelsel ook zonder overheidstussenkomst een beroep zouden hebben gedaan op de buurtdiensten. Omdat de gebruikers en de verleners van buurtdiensten niet precies in kaart konden worden gebracht, achtte de Regering het dead weight verlies des te zwakker, wanneer de beoogde activiteiten in het officiële arbeidscircuit weinig waren uitgebouwd. Een zwak dead weight verlies bracht volgens haar ook lagere netto-kosten en dus een grotere invloed van de maatregel met zich mee.¹¹

---

⁷ *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 7.

⁸ De Regering wilde zich hierbij verzekeren van de kwaliteit van de geleverde diensten door de diensten aan strenge veiligheidsnormen te laten voldoen en de dienstencheque-ondernemingen te onderwerpen aan een erkenningsstelsel. (*Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 12.).

⁹ *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 7.

¹⁰ *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 8.

¹¹ *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 8. In het verleden bestond er in de sector van de schilders en de behangers reeds een systeem van dienstencheques. Wegens de tegenvallende resultaten werd dit systeem echter afgevoerd. In tegenstelling tot dit systeem, vertoonde het nieuw voorgestelde stelsel volgens de Regering echter bijzonder beperkte dead weight effecten, dit vooral door de periodiciteit van de voorgestelde soorten diensten en het gebrekkig aanbod van deze diensten op de officiële markt. (*Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 11.).

De impact van de maatregel op de werkgelegenheid diende volgens de Regering ook **kwalitatief** en **in de tijd** te worden gemeten. Ter beoordeling van het kwalitatief karakter van de maatregel, schoof de Regering de volgende elementen naar voor: aangegeven activiteit, bestaan van een arbeidsovereenkomst, professionalisering en kwalificatie, inkomen. Wat de gevolgen van de maatregel op de werkgelegenheid in de tijd betreft, beoogde de Regering bij te dragen tot de implementatie van de dienstencheque-activiteiten en de duurzame uitbouw ervan. Ten aanzien van langdurig werklozen, werd gestreefd naar hun toetreding tot de officiële arbeidsmarkt. Ook wees de Regering op de verschillen tussen het dienstenchequestelsel en het PWA-stelsel. Zo werd de arbeidsovereenkomst voor dienstenchequewerknemers geregeld door de arbeidsovereenkomstenwet van 1978, terwijl dit voor de PWA-werknemers niet het geval was. De PWA-werknemers bleven ook gelijkgesteld met werklozen voor hetgeen niet onder hun prestaties voor het PWA kwam te vallen. Rekening houdend met de noodzaak aan een globale benadering van de buurtdiensten, stelde de Regering dat het dienstenchequestelsel een aanvulling vormde op het PWA-stelsel en dat beide stelsels op elkaar dienden te worden aangesloten, teneinde de potentiële gebruikers behoorlijk te informeren en een dynamisch partnerschap tot stand te brengen tussen de verschillende actoren.¹²

De Regering was van oordeel dat de 4 besproken rechtvaardigingsgronden moesten worden getoetst aan de kostprijs van de overheidstussenkomst, volgens een kosten-baten analyse. Ze voorzag belangrijke terugverdieneffecten voor de financiële tussenkomst door de overheid. De belangrijkste terugverdieneffecten vloeiden volgens haar voort uit de creatie van banen, waardoor niet alleen de werkloosheidskost werd teruggedrongen maar tevens bijkomende sociale-zekerheidsbijdragen werden aangeboord. Daarenboven kwamen deze banen voornamelijk ten goede van weinig gekwalificeerde werkzoekenden. Daarnaast bracht het stelsel ook andere positieve externaliteiten met zich mee ter bestrijding van het zwartwerk. Ten slotte vormden de dienstencheque-activiteiten ook een nieuwe economische activiteit.¹³

Met de invoering van het dienstenchequestelsel, streefde de Regering 4 doelstellingen na die hiervoor reeds aan bod kwamen¹⁴:

1. de verhoging van de werkgelegenheidsgraad, inzonderheid de vrouwelijke werkgelegenheidsgraad, maar ook die van de laaggeschoolden en de oudere werkzoekenden;
2. de bestrijding van de illegale arbeid;
3. de bevrediging, voor zoveel mogelijk personen, van behoeften die niet of niet volledig worden ingevuld;
4. de ondersteuning van de economische groei door het scheppen van nieuwe activiteiten.

De techniek die de Regering koos voor de uitvoering van de door haar voorgestelde maatregel was deze van een driehoeksrelatie tussen werknemer, werkgever en gebruiker. In tegenstelling tot het Franse systeem van de « chèque emploi service universel ¹⁵», dat onderhandse transacties toelaat,

---

¹² *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 8.

¹³ *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 9.

¹⁴ *Parl.St.* Kamer 2000-01, nr. 1281/001, 9.

¹⁵ Bron : <http://www.cesu.urssaf.fr/cesweb/home.jsp>

maakt het systeem van de dienstencheques de erkende onderneming¹⁶ tot de kern van het instrument. De tewerkstelling van een werknemer door een gebruiker moet noodzakelijkerwijs gebeuren door tussenkomst van een dienstencheque-onderneming, wat toelaat een vertrouwensband te scheppen tussen de verschillende partijen in de transactie, evenals een betere controle mogelijk maakt.

Overzicht huidig stelsel¹⁷

- **Toegelaten activiteiten:** dienstencheques kunnen enkel worden gebruikt voor het verrichten van huishulp van huishoudelijke aard, en meer bepaald voor de volgende activiteiten:
  - activiteiten verricht in de woonplaats van de gebruiker: schoonmaken van de woning met inbegrip van de ramen, wassen en strijken, kleine occasionele naaiwerken, bereiden van maaltijden. Vormen geen activiteiten verricht in de woonplaats van de gebruiker, de prestaties die worden uitgevoerd voor een particulier die verblijft in een instelling voor collectief verblijf die hem huisvest en die bepaalde diensten voor hem uitvoert, inzonderheid verzorging of begeleiding en de voorziening van maaltijden.
  - activiteiten verricht buiten de woonplaats van de gebruiker: boodschappen doen¹⁸, begeleid vervoer van personen met beperkte mobiliteit¹⁹, strijken²⁰ met inbegrip van verstelwerk van het te strijken linnen.

- **Gebruikers:** natuurlijke personen die in België wonen en dienstencheques aanschaffen. Vrouwelijke zelfstandigen kunnen beroep doen op moederschapshulp onder de vorm van 105 dienstencheques waarvan de aankoopprijs wordt ten laste genomen door het sociaal verzekeringsfonds.

- **Dienstenchequewerknemers:** in beginsel wordt elke werkzoekende beoogd. Per kwartaal moet echter 60% van de door elke exploitatiezetel van de erkende onderneming nieuw aangeworven werknemers met een arbeidsovereenkomst dienstencheques uitkeringsgerechtigde volledig werkloze en/of gerechtigde op een leefloon zijn.

---

¹⁶ Ingevolge een aanbesteding bij inschrijving zou de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling het uitgiftebedrijf kunnen aanduiden waarvan de rol erin zou bestaan, de financiële stromen van de verbruikers (aankoop van dienstencheques) en van de gewesten en federale overheid (toelagen voor gebruik) te ontvangen. Het uitgiftebedrijf maakt deze fondsen over aan de dienstverlenende bedrijven, op basis van bewijsstukken van de verrichte prestaties. Het uitgiftebedrijf was eveneens belast met het overmaken van alle nodige gegevens voor een controle en evaluatie van het systeem.

¹⁷ Wet 20 juli 2001 tot bevordering van buurtdiensten en –banen, B.S. 11 augustus 2001; KB 12 december 2001 betreffende de dienstencheques, B.S. 22 december 2001; KB 7 juni 2007 betreffende het opleidingsfonds dienstencheques, B.S. 11 juli 2007.

¹⁸ Het gaat om boodschappen ten gunste van een particuliere gebruiker om in zijn dagdagelijkse behoeften te voorzien. Worden niet beschouwd als dagdagelijkse behoeften, inzonderheid de aankoop van meubelen, van huishoudtoestellen, van audiovisuele toestellen, van warme maaltijden en de periodieke bedeling van kranten en tijdschriften.

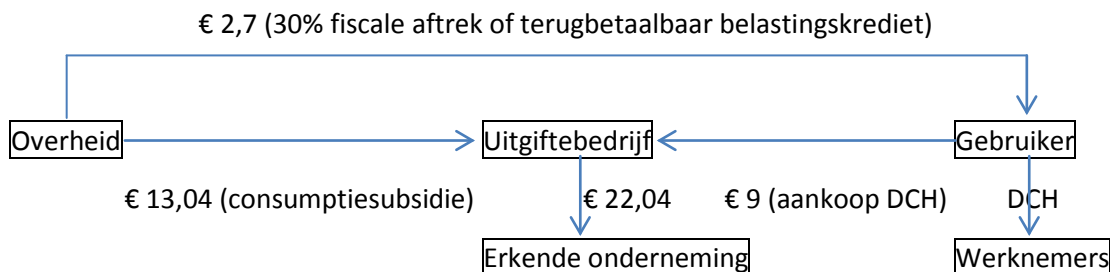
¹⁹ Dit is een activiteit die mindervaliden onder begeleiding vervoert met daartoe speciaal uitgeruste voertuigen, waarvoor de FOD Mobiliteit en Vervoer een attest heeft afgeleverd. De personen van minstens 60 jaar die prestaties genieten verstrekt door een door de bevoegde overheid erkende dienst voor gezins- en bejaardenhulp worden met mindervaliden gelijkgesteld. Deze activiteit is eveneens mogelijk voor de mindervalide kinderen ten laste van een gebruiker. Enkel voor het vervoer van de mindervaliden die als dusdanig zijn ingeschreven bij een gefedereerd agentschap voor personen met een handicap of van het kind, jonger dan 21 jaar, dat als mindervalide erkend is door één van deze agentschappen, is een aangepast voertuig met attest vereist.

²⁰ Worden beschouwd als strijken, het strijken zelf en de volgende aanverwante activiteiten : - het registreren, m.n. de ontvangst van het door de klant gebrachte te strijken linnen, het registreren van de te strijken stukken en het opstellen van een ontvangstbewijs; - het sorteren van het te strijken linnen volgens productieproces; - de kwaliteits- en eindcontrole na het strijken; -het terug samenbrengen van het gestreken linnen per klant; -het inpakken van het gestreken linnen; -het bestellen, m.n. het afhalen van het gestreken linnen in het strijkatelier door de klant en het afhandelen van de betaling.

Bovendien is het verboden om prestaties die betaald worden met dienstencheques te laten verrichten door werknemers met een arbeidsovereenkomst gebaseerd op een GESCO-stelsel; de sociale Maribel; artikel 60, §7 van de OCMW-wet; noch door personen met een individuele beroepsopleiding of die voor wat het Waalse Gewest betreft recht geven op een "Aide à la Promotion de l'Emploi (APE)". Dienstenchequebedrijven kunnen evenmin instapstages organiseren voor activiteiten die vergoed worden met dienstencheques.

- **Dienstencheque-ondernemingen:** iedere natuurlijke of rechtspersoon (handelsvennootschappen, uitzendbureaus, inschakelingsbedrijven, burgerlijke verenigingen van commerciële aard, vzw's, pwa's, ocmw's en gemeenten) wiens activiteit of doel ten minste gedeeltelijk bestaat in het leveren van buurtwerken of buurtdiensten. Alvorens buurtwerken of buurtdiensten te mogen aanbieden, moet de dienstencheque-onderneming een erkenning verkrijgen. Met het oog hierop moet ze aantonen te voldoen aan een hele reeks van erkenningsvoorwaarden.

- **Schema van de geldstromen (vanaf 1 januari 2014):**

*Aanschafprijs dienstencheques:

- Gewone gebruiker:
  - Maximum 500 dienstencheques per kalenderjaar (maximum 1000 per gezin):
    - eerste 400 (800 per gezin) dienstencheques aan € 9;
    - volgende 100 (200 per gezin) dienstencheques aan € 10;
- Overige gebruiker, met name de andersvalide gebruikers, gebruikers met een andersvalide kind ten laste en sommige gebruikers die een eenoudergezin vormen met één of meerdere kinderen ten laste:
  - Maximum 2000 dienstencheques per kalenderjaar (geen beperking per gezin):
    - alle dienstencheques aan € 9.

*Belastingvermindering dienstencheques (art. 145/21 Wetboek der Inkomstenbelastingen):

- Vanaf 1 juli 2013: maximale belastingvermindering per belastingplichtige van € 1.380 (€ 920 niet geïndexeerd).

- **Adviescommissie erkenningen dienstencheques:** ingericht bij de RVA. De Commissie is samengesteld uit:

- 1 voorzitter en 1 plaatsvervanger als vertegenwoordiger van de Minister van Werk;
- 3 werkende en 3 plaatsvervangende leden voorgedragen door de meest representatieve werknemersorganisaties;

- 3 werkende en 3 plaatsvervangende leden voorgedragen door de meest representatieve werkgeversorganisaties;
- 1 werkend en 1 plaatsvervangend lid als vertegenwoordiger van de RVA;
- 1 werkend en 1 plaatsvervangend lid als vertegenwoordiger van Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt van de FOD Werkgelegenheid;
- 1 deskundige van de FOD Financiën;
- 1 deskundige van de FOD Sociale Zekerheid.

- **Adviescommissie opleidingsfonds dienstencheques:** ingericht bij de FOD Werkgelegenheid. De Adviescommissie heeft als opdracht advies te verstrekken over welke opleidingen die verband houden met de uitgeoefende functie van de dienstenchequewerknemer, gelet op hun inhoud, al dan niet passen in de opleidingen die voor terugbetaling in aanmerking komen op basis van het KB van 7 juni 2007 (drie categorieën: 1° vorming op het terrein; 2° interne vorming; 3° externe vorming). De aanvraag tot goedkeuring van een opleiding kan worden ingediend door de dienstencheque-onderneming en eveneens door de verstrekker van de opleiding.

De Commissie is samengesteld uit:

- 1 voorzitter en 1 plaatsvervanger als vertegenwoordiger van de Minister van Werk;
- 6 werkende en 6 plaatsvervangende leden voorgedragen door de meest representatieve werknemersorganisaties;
- 6 werkende en 6 plaatsvervangende leden voorgedragen door de meest representatieve werkgeversorganisaties;
- 1 werkend en 1 plaatsvervangend lid als vertegenwoordiger van de Algemene Directie Werkgelegenheid en Arbeidsmarkt van de FOD Werkgelegenheid.

- **Toezicht dienstenchequeregelgeving:** de volgende inspectiediensten zijn bevoegd:
  - de sociale inspecteurs en de technische experts van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten (FOD Werkgelegenheid);
  - de sociale inspecteurs en de technische experts van de Sociale Inspectie (FOD Sociale Zekerheid);
  - de sociale inspecteurs en de technische experts van de Algemene Inspectiediensten van de RSZ;
  - de sociale inspecteurs van de RVA;
  - de sociale inspecteurs en de technische experts van de RSZ van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten.

➤ **Erkenningsvoorwaarden:**

- oprichting van een sui generis afdeling²¹ indien er ook andere activiteiten buiten deze van dienstencheques worden verricht;
- het naleven van de sociale wetgeving;
- bij het toekennen van een voltijdse betrekking of van een andere, al dan niet bijkomende deeltijdse betrekking voorrang verlenen aan werknemers die tijdens hun deeltijdse tewerkstelling aanspraak maken op een werkloosheidsuitkering, een leefloon of financiële sociale hulp;
- de loon- en arbeidsvoorwaarden naleven;
- geen achterstallen verschuldigd inzake belastingen, sociale bijdragen of op de terugbetaling van door de RVA teruggevorderde bedragen;
- niet in staat van faillissement verkeren; in de voorbije 3 jaar niet verwickeld zijn geweest in een faillissement, liquidatie of gelijkaardige verrichting; onder de bestuurders, zaakvoerders, lasthebbers of personen bevoegd om de onderneming te verbinden, geen personen te hebben met een verbod om bepaalde functies uit te oefenen, of die de voorbije 5 jaar aansprakelijk zijn gesteld voor de verbintenissen of schulden van een gefailleerde vennootschap, of die de voorbije 3 jaar verwickeld waren in een faillissement, liquidatie of gelijkaardige verrichting;
- onder de bestuurders, zaakvoerders, lasthebbers of personen bevoegd om de onderneming te verbinden, geen personen te hebben die de voorbije 3 jaar één van de genoemde hoedanigheden heeft gehad in een onderneming waarvan de erkenning werd ingetrokken;
- deelgenomen hebben aan de door de RVA georganiseerde informatiesessie;
- een borgsom van 25.000 euro storten aan de RVA;
- geen werken of diensten die worden gefinancierd met dienstencheques in onderaanneming te laten uitvoeren door een andere onderneming of instelling;
- geen werknemers en klanten direct of indirect te discrimineren;
- organisatie van een werkomgeving met billijke arbeidsvoorwaarden, -situaties, -invulling en -verhoudingen;
- geen prestaties laten verrichten in een omgeving met onaanvaardbare risico's of gevaren voor de werknemer of in een omgeving waar de werknemers het slachtoffer zouden kunnen zijn van misbruiken of discriminatoire praktijken;
- behoudens afwijking bij een convenant gesloten met de Minister van Werk, kan de onderneming vanaf haar erkenning enkel het bijkomend arbeidsvolume laten betalen met dienstencheques;
- geen prestaties die betaald worden met dienstencheques laten verrichten door GESCO-personeel;
- geen prestaties die betaald worden met dienstencheques laten verrichten door werknemers binnen het stelsel van de sociale maribel;
- geen prestaties die betaald worden met dienstencheques laten verrichten door werknemers binnen het stelsel van artikel 60, §7 OCMW-wet;
- zonder beperking gebruik maken van papieren dienstencheques en van dienstencheques in gedematerialiseerde vorm;
- controle door de onderneming die activiteiten uitoefent inzake begeleid vervoer van personen met beperkte mobiliteit dat voor die activiteiten enkel prestaties worden geleverd ten gunste van de gebruikers die worden beoogd;
- alleen activiteiten uit te voeren die toegelaten zijn overeenkomstig de erkenning;
- tijdens de periode van 12 maanden die ingaat op de ingangsdatum van de erkenning moet de onderneming reeds dienstencheques voor betaling overmaken aan het uitgiftebedrijf, evenals na afloop ervan tijdens elke nieuwe periode van 12 maanden;
- alle wettelijke en reglementaire bepalingen voorzien in de wet en het besluit naleven;
- als de sui generis afdeling omgevormd wordt tot een zelfstandige onderneming, moet de onderneming de splitsing laten gebeuren overeenkomstig het wetboek van vennootschappen;
- de registratie van de dienstencheque-activiteiten moet op dergelijke wijze worden georganiseerd dat het mogelijk is exact het verband na te gaan tussen de maandelijkse prestaties van elke individuele werknemer, de gebruiker en de overeenkomstige dienstencheques;
- de DMFA-aangifte van de werknemer;
- het aantal bij de RSZ aangegeven arbeidsuren gepresteerd door dienstenchequewerknemers moet per kwartaal minstens gelijk zijn aan het aantal aan het uitgiftebedrijf overgemaakte dienstencheques voor verrichte prestaties in dezelfde periode;
- aan de RVA de gegevens overmaken in het kader van de jaarlijkse evaluatie van het dienstenchequestelsel;
- de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen naleven;
- de reglementering betreffende de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten naleven;
- het ondernemingsplan moet zijn goedgekeurd door een erkend boekhouder, een erkend boekhouder-fiscalist of een accountant;

---

²¹ Het gaat om een afdeling met de volgende kenmerken : 1° er is een specifieke verantwoordelijke aangeduid voor de afdeling; 2° de afdeling engageert zich om herkenbaar te zijn door haar erkenning als erkende onderneming en de publiciteit daaromtrent; 3° de dienstencheque-activiteiten zullen apart geregistreerd worden, inzonderheid ten behoeve van de sociale overlegstructuren in de onderneming en de sociale inspectie; 4° er wordt een aparte boekhouding gevoerd betreffende de dienstencheque-activiteiten.

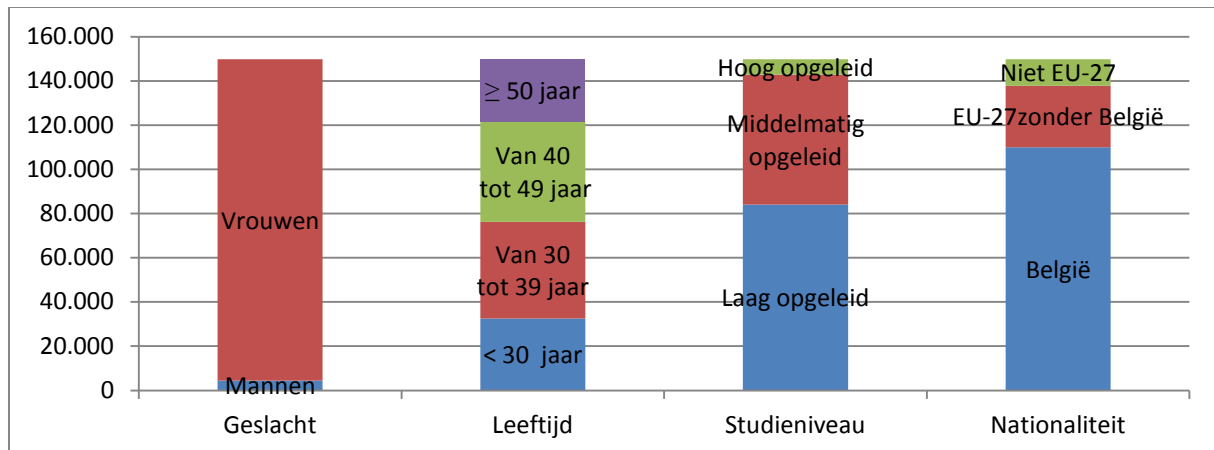
I. Actoren betrokken bij het instrument van de dienstencheques

1. De dienstencheque-werknemers

a) Op federaal vlak

Van de 151.137 dienstencheque-werknemers in de loop van 2012 was 13,9% woonachtig te Brussel (of 21.079 werknemers), 59,4% (89.788) in Vlaanderen en 26,1% (39.388) in Wallonië.

Grafiek : Profielen van de dienstencheque-werknemers op federaal vlak in 2012

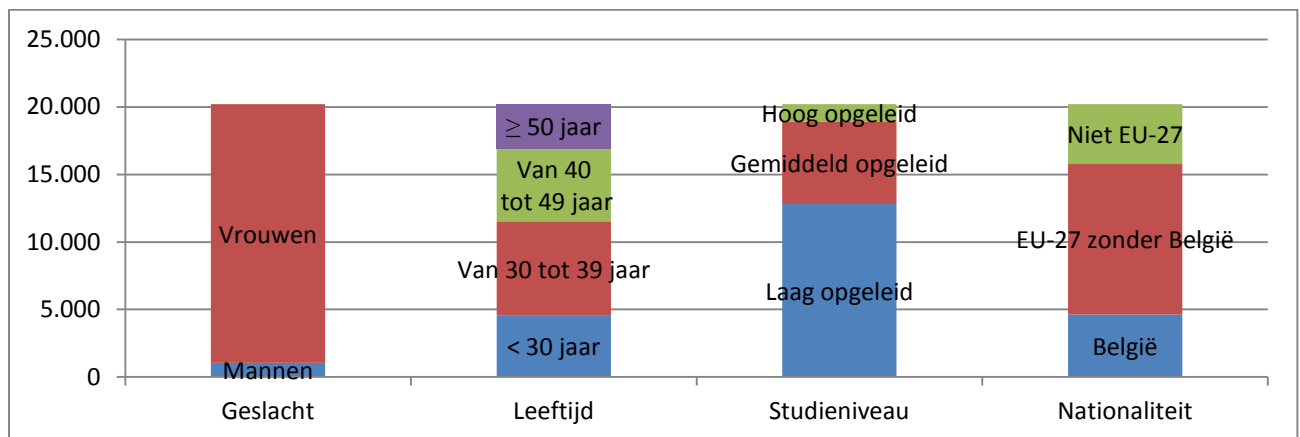
Bron : IDEA Consult (verslag 2012) - Verwerking ESRBHG

b) Op het niveau van het BHG

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waren 19,8% van de werknemers jonger dan 30 jaar, 33,9% tussen 30 en 39 jaar, 27,8% tussen 40 en 49 jaar en 18,5% ouder dan 50 jaar. De verhouding van de hoogopgeleide werknemers bleef beperkt (5,9%) tegenover 62,4% laaggeschoolde werknemers.

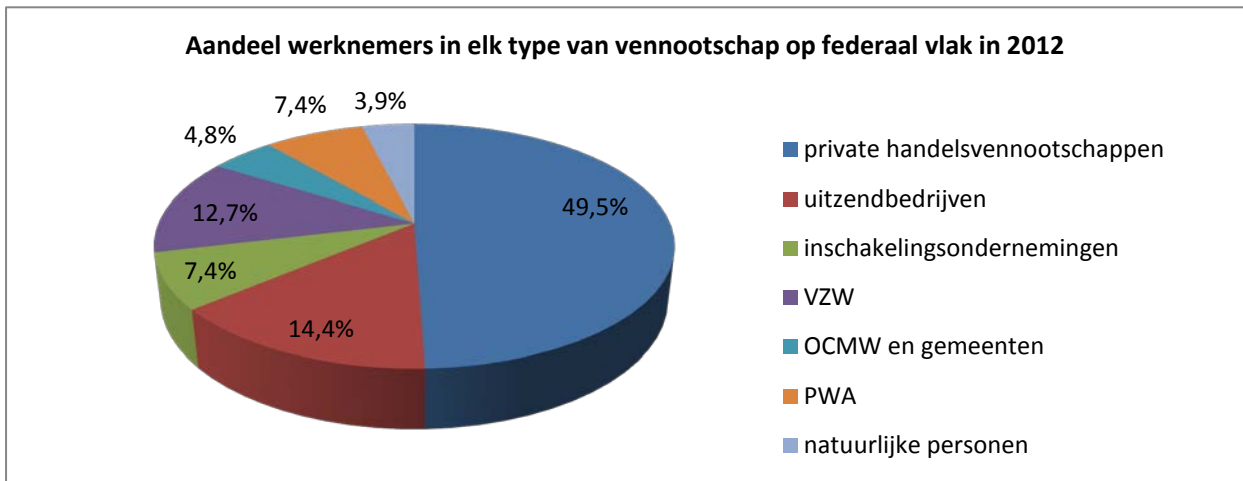
Daarbij kwam dat 22,3% van de Brusselse werknemers de Belgische nationaliteit bezaten (tegen gemiddeld 71,7% voor het hele land), 56,4% waren ingezetenen van de EU-27 (tegen 20,1% op federaal vlak) en 21,3% waren ingezetenen van een land buiten Europa (tegen 8,2% voor het hele land).

Grafiek : Profielen van de dienstencheque-werknemers in het BHG in 2012

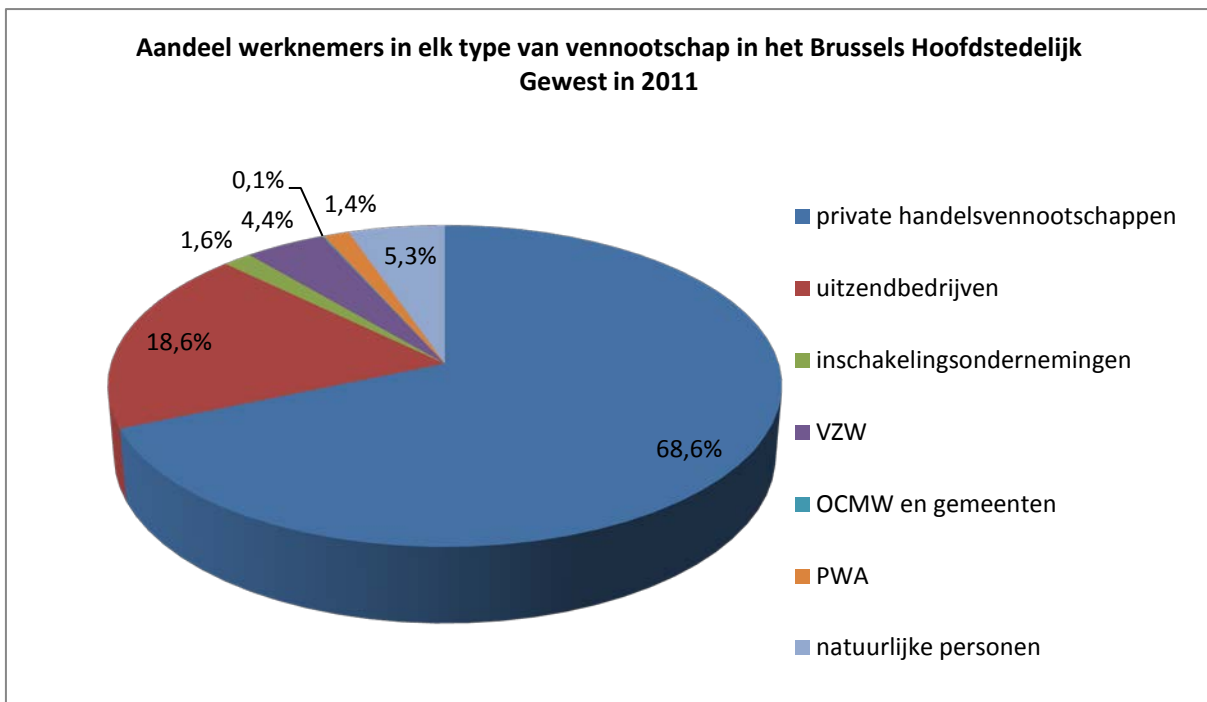
Bron : IDEA Consult (verslag 2012) - Verwerking ESRBHG

c) De dienstencheque-werknemers verdeeld volgens de verschillende types van vennootschappen op federaal vlak

Bron : IDEA Consult (verslag 2013) – Verwerking ESRBHG

d) De dienstencheque-werknemers verdeeld volgens de verschillende types van vennootschappen In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bron : IDEA Consult (verslag 2012) – Verwerking ESRBHG

In 2011 waren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 89% van de dienstcheque-werknemers tewerkgesteld in private vennootschappen, 5% bij natuurlijke personen en 4% in VZW. Een zeer klein aandeel was tewerkgesteld in de andere categorieën (OCMW en gemeenten, PWA en inschakelingsondernemingen).

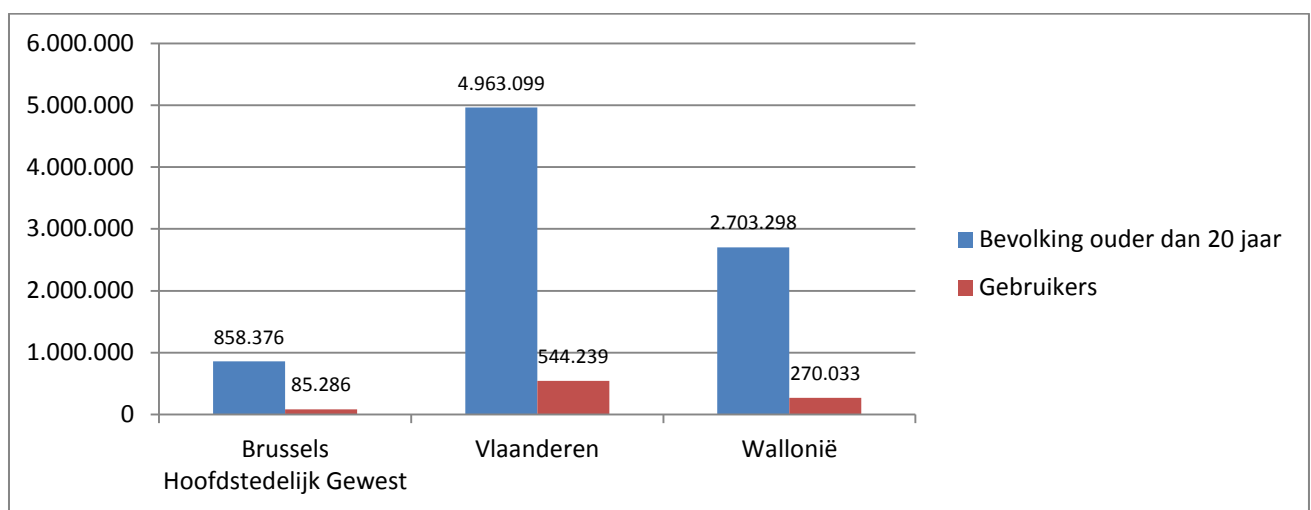
De vorige situatie van de dienstcheque-werknemers aangeworven in 2011 op basis van het onderzoek van IDEA Consult was de volgende: 35,5% hadden een betaalde job, 34% waren werkzoekend, 20% waren « niet-actief » en 11% waren afkomstig uit het buitenland. Het aandeel van de werknemers die een betaalde job uitoefenden van onbepaalde duur stemde overeen met 13%, terwijl 10% zwartwerk verrichtten.

2. De gebruikers van dienstencheques

Gewestelijke verdeling van de gebruikers ouder dan 20 jaar in 2012

Het blijkt dat de gebruikers te Brussel en in Wallonië in 2012 minder vertegenwoordigd waren dan de gebruikers in Vlaanderen. In het Brussels gewest vertegenwoordigden de gebruikers ouder dan 20 jaar 9,93% van de bevolking, tegen 10% in Wallonië en 11% in Vlaanderen.

Grafiek : Vergelijking tussen de bevolking ouder dan 20 jaar en het aantal gebruikers van dienstencheques

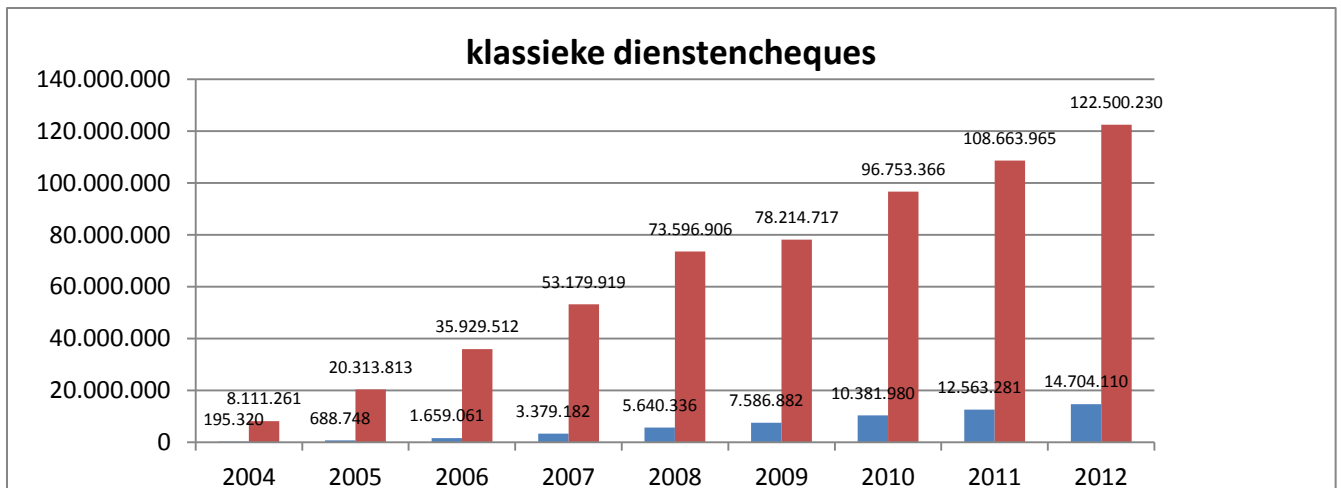
Bron : FOD Economie, RVA – Verwerking ESRBHG

Het gebruik van dienstencheques te Brussel was bovendien intensiever te Brussel dan in de twee andere gewesten. Volgens de gegevens van de RVA voor 2012 bedroeg het gemiddeld aantal dienstencheques per gebruiker in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 170 stuks, tegen 140 in het Vlaanderen en 120 in het Waalse gewest.

3. De erkende ondernemingen

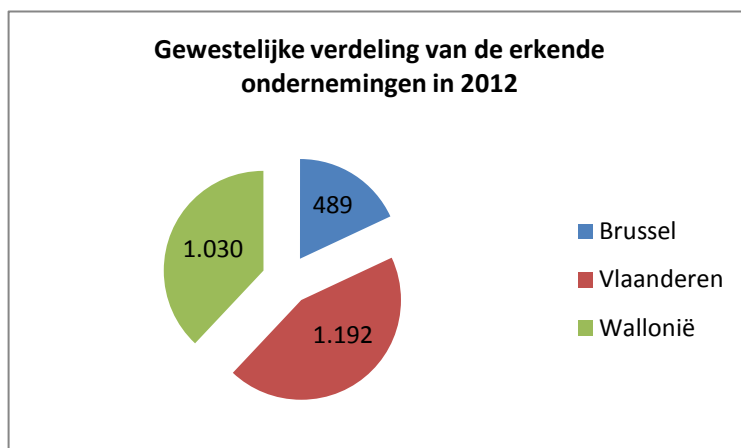
De uitgegeven dienstencheques

Op nationaal vlak bedroeg het aantal dienstencheques, dat in 2012 werd uitgegeven, 122 miljoen, terwijl het 108 miljoen bedroeg in 2011 en 96 miljoen in 2010. Sinds de lancering van het instrument stijgt het aantal jaarlijks aangekochte dienstencheques aanzienlijk, ondanks de stijging van de prijs.

Bron : RVA (2012) – Verwerking ESRBHG

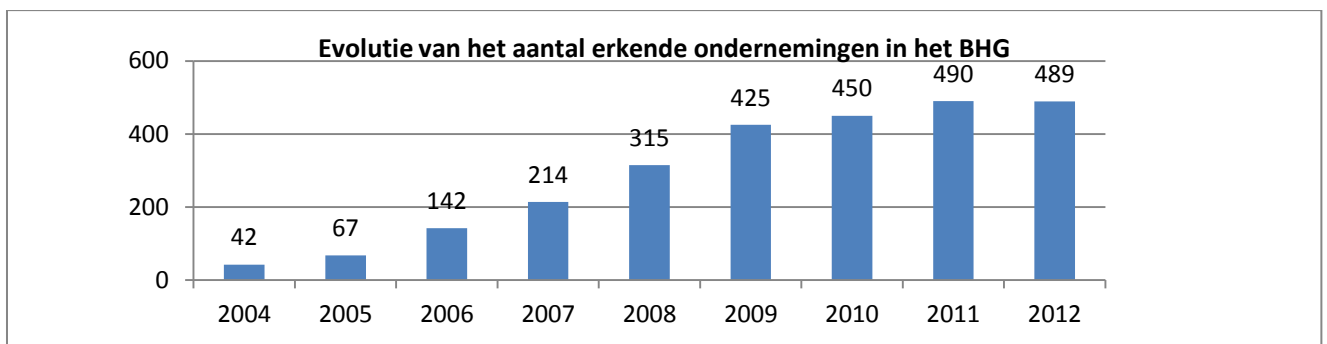
In het Brussels gewest blijft de toename van het aantal aangekochte dienstencheques heel wat groter dan de toename van het aantal gebruikers. Dit wijst op een intensiever gebruik van de dienstencheques.

In 2012 waren ongeveer 18% van de erkende ondernemingen gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tegen 43,5% in Vlaanderen en 38,7% in Wallonië.

Bron : IDEA Consult (verslag 2013) – Verwerking ESRBHG

Eind december 2012 telde de RVA 489 erkende dienstencheque-ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Bron : Idea Consult (2004-2011), RVA (2012) – Verwerking ESRBHG

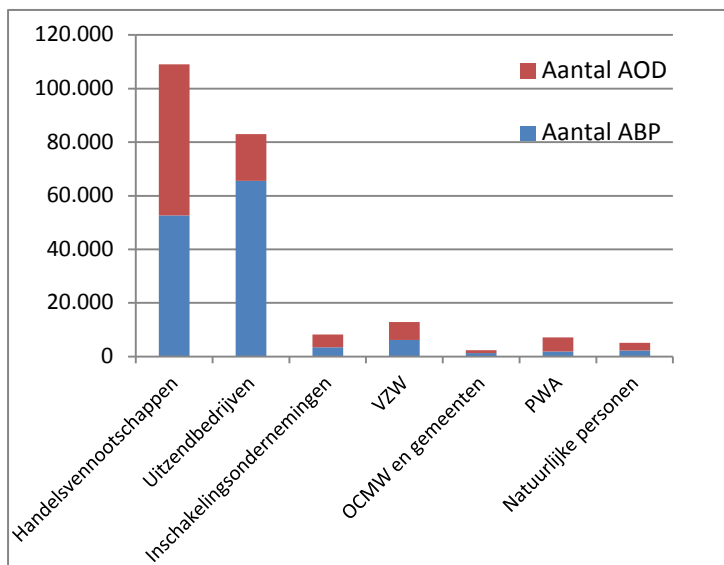
Types van erkende ondernemingen

Het aantal erkende ondernemingen op federaal vlak volgens het type van ondernemingen onderging een aanzienlijke evolutie tussen 2004 en 2011. Het aandeel van de private handelsvennootschappen en de natuurlijke personen kende een grote uitbreiding tussen 2004 en 2011. De groep van de VZW's, de OCMW's/gemeenten en de PWA's vertegenwoordigde in 2012 nog slechts 9,6% van de dienstencheque-ondernemingen.

Het verslag van IDEA Consult (2012) verschaft meer duidelijkheid over de types van ondernemingen die aanwezig zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zo blijkt dat het Gewest een zeer groot aandeel handelsvennootschappen telt (70,2%), zeer ver gevolgd door de natuurlijke personen (15,9%) en door de VZW's (8,6%). Het aantal inschakelingsondernemingen te Brussel blijft daarentegen beperkt (1,3%) in verhouding tot Wallonië (7,3%). Ook dient opgemerkt dat dit soort van ondernemingen wordt beschouwd als ondernemingen met een sociaal oogmerk. Deze hebben de sociaalprofessionele inschakeling van moeilijk te plaatsen werkzoekenden als doel, wat hen toelaat om specifieke toelagen te ontvangen om deze doelstelling te financieren.

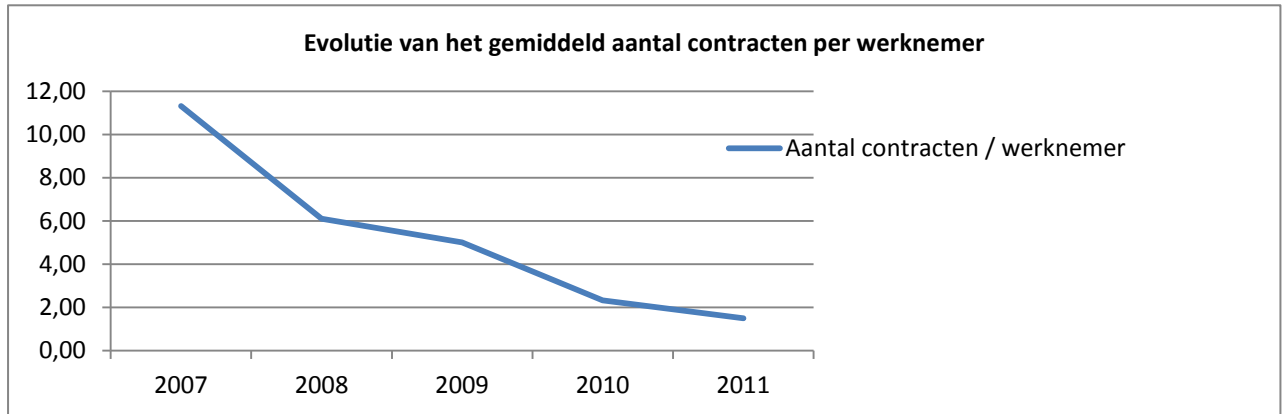
II. Kwaliteit van de werkgelegenheid in de sector van de dienstencheques

Grafiek : Aantal contracten gesloten binnen het systeem van de dienstencheques volgens het type van onderneming in 2012

Bron : IDEA Consult (verslag 2012)

De reglementering die in voege is sedert 1 september 2009 is van oordeel dat het contract met een werknemer moet worden omgezet in een AOD indien deze werknemer drie maanden na de eerste verklaring nog steeds werkzaam is in dezelfde onderneming, ongeacht het aantal werkelijk gepresteerde dagen tijdens deze periode.

Bron : ESRBHG op basis van de RVA

III. Opleiding en omkadering

1. Sectoraal opleidingsfonds dienstencheques

a) Samenstelling en beheer

Het Sociaal Fonds voor de Dienstencheques wordt beheerd (in de brede zin) door een raad van bestuur die paritair is samengesteld uit vertegenwoordigers van de werkgevers- en de werknemersorganisaties.

Het dagelijks en administratief beheer worden verzorgd door een team van administratieve medewerkers. Op het beheer wordt toezicht uitgeoefend door een directeur en zijn/haar adjunct.

b) Opdrachten en voordelen

Overeenkomstig de CAO van 14/07/2009 betreffende de begunstigden en de modaliteiten van de bijkomende voordelen ten laste van het Fonds voor Bestaanszekerheid voor de erkende ondernemingen die buurtwerken en buurtdiensten leveren, worden de volgende voordelen toegekend door het Sociaal Fonds voor de Dienstencheques :

1. Eindejaarspremie :

Elk jaar kent het Fonds aan de werknemers van de sector een eindejaarspremie toe en keert deze uit. Om deze premie te kunnen ontvangen, moeten werknemers tenminste 65 dagen als dienstencheque-werknemer hebben gewerkt tijdens een bepaalde referentieperiode. Deze referentieperiode strekt zich sedert 2010 uit van 1 juli van het lopend jaar tot 30 juni van het volgende jaar. Zo zal de werknemer - om de eindejaarspremie 2013 te ontvangen - 65 dagen moeten hebben gepresteerd tussen 1 juli 2012 en 30 juni 2013.

Indien aan deze voorwaarden is voldaan, dan zullen de werknemers begin november een document ontvangen met een gedetailleerde opgave van de premie die begin december door het Fonds automatisch op hun bankrekening zal worden gestort.

2. Syndicale premie :

Om een syndicale premie te kunnen ontvangen, moeten de werknemers eveneens een minimum van 65 dagen hebben gepresteerd tijdens voormelde referentieperiode. Het Fonds kent de syndicale premie (€ 80,00) toe, maar in tegenstelling tot de eindejaarspremie betaalt het deze niet rechtstreeks aan de werknemers uit. Dit komt toe aan de 3 grote vakbondsverenigingen van het land. In dit verband dient opgemerkt dat de financiering van de syndicale premies wordt verzekerd door de werkgeversbijdragen die voor het Fonds worden geheven door de RSZ, en dat deze gelden vervolgens worden verdeeld onder de vakbonden.

3. Syndicale vormingen :

Het komt voor dat de vakbonden syndicale vormingen organiseren. Het betreft cursussen of seminars georganiseerd door een van de vakbondsverenigingen, met het oog op de vervolmaking van de economische, sociale en technische kennis en/of bekwaamheden van de leden van de overlegorganen en de organen die de werknemers vertegenwoordigen.

De werkgevers kunnen tegen bepaalde voorwaarden het loon en de sociale lasten recupereren die werden betaald aan/voor de werknemers die aan een syndicale vorming hebben deelgenomen : de invulling en het overmaken aan het Sociaal Fonds van het formulier betreffende de sociale vorming (dit formulier is beschikbaar op de internetsite van het Sociaal Fonds); toevoeging aan het formulier van een syndicaal attest, evenals van de loonfiche van de betrokken werknemer die aantoont dat hem/haar wel degelijk een loon werd uitbetaald tijdens de periode waarin hij/zij de opleiding heeft gevolgd; naleving van de termijn voor het overmaken ervan.

4. Steun ten gunste van de risicogroepen (tewerkstellingspremie) :

In het kader van het ondersteuningsbeleid ten gunste van risicogroepen kan aan de werkgevers van dienstencheque-ondernemingen door het Sociaal Fonds elk jaar een premie van 250 euro worden toegekend voor elke aangeworven werknemer tijdens een bepaalde periode, voor zover deze laatsten (de werkgevers leveren het bewijs ervan dat de werknemers waarvoor zij een premie aanvragen) wel degelijk tot de categorie van risicogroepen behoren. Het aanvraagformulier is beschikbaar op de internetsite van het Sociaal Fonds.

c) Financiering

De financiering van de voordelen toegekend door het Fonds wordt voornamelijk verzekerd door bijdragen gestort door de werkgevers van de dienstencheque-ondernemingen.

Wat betreft het Sociaal Fonds voor de Dienstencheques, worden de bijdragen geïnd door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid²².

---

²² Sociaal Fonds voor de Dienstencheques – Fonds voor Bestaanszekerheid voor de erkende ondernemingen die buurtwerken of buurtdiensten verrichten.

2. Federaal opleidingsfonds dienstencheques

Heel wat dienstencheque-ondernemingen leggen uit dat ze geen opleidingen organiseren voor hun personeel omwille van organisationele redenen en omwille van de bijkomende kostprijs die deze opleidingen met zich meebrengen (het personeel in opleiding wordt betaald door de onderneming maar levert geen dienstencheques op). Om de opleidingen aan te moedigen, bestaat er sedert 2007 een opleidingsfonds dienstencheques.

De doelstelling van het opleidingsfonds dienstencheques bestaat erin, de inspanningen in deze sector op het vlak van opleidingen te ondersteunen. Elk jaar kent het opleidingsfonds een opleidingsbudget toe aan alle dienstencheque-ondernemingen. De dienstencheque-onderneming kan dit budget ontvangen indien zij opleidingen organiseert die zijn goedgekeurd door haar werknemers met een dienstencheque-arbeidscontract. Er worden meer dan 400 opleidingen terugbetaald door dit fonds. In 2007 bereikte dit fonds slechts 8% van de werknemers, tegen 30% vandaag.

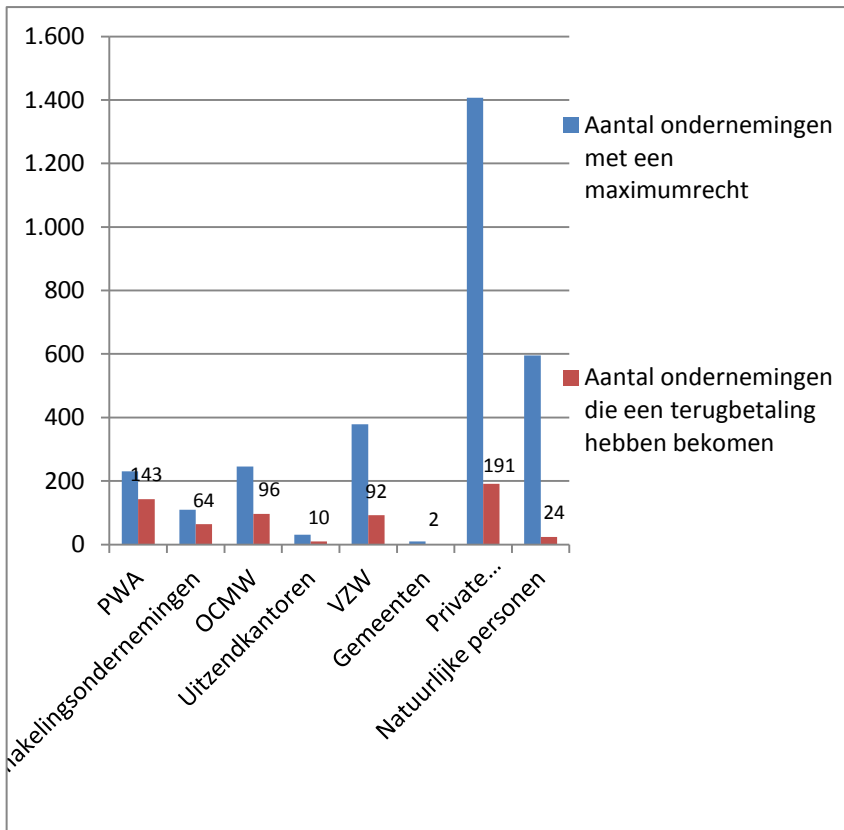
De dienstencheque-ondernemingen ontvingen een totaalbudget van € 2.798.790,16 van het opleidingsfonds voor de opleidingen georganiseerd in 2011. Dit stemt overeen met 37,7% van het jaarlijks budget.

Totaal van de terugbetaalde bedragen in verhouding tot het totaal jaarlijks budget van het Opleidingsfonds voor de Dienstencheques

	Totaal jaarlijks budget	Terugbetaald door de RVA	Gebruikspercentage
2007	€ 3.700.00	€ 718.362	19,4%
2008	€ 7.000.000	€ 2.133.101	30,5%
2009	€ 7.175.000	€ 2.526.123	35,2%
2010	€ 7.293.000	€ 2.604.855	35,7%
2011	€ 7.416.000	€ 2.798.790	37,7%
2012	€ 7.564.000	-	-

Bron : FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg - Evaluatieverslag 2011-2012

Dit lage gebruikspercentage is het rechtstreeks gevolg van het klein aantal dienstencheque-ondernemingen die beroep doen op het opleidingsfonds. Van de 3.007 ondernemingen, waarvoor een budget werd toegekend in 2011, ontvingen er slechts 622 ondernemingen een terugbetaling (20,7%). Men kan evenwel spreken van een relatief succes, want het aantal ondernemingen, die een terugbetaling hebben bekomen, was nooit zo hoog.

Het evaluatieverslag van het opleidingsfonds dienstencheques 2011-2012 toont aan dat bepaalde ondernemingen, zoals de PWA en de inschakelingsondernemingen, heel wat vaker beroep doen op het fonds dan de andere types van ondernemingen. De verhouding tussen het aantal ondernemingen, die een terugbetaling hebben bekomen, en het aantal ondernemingen, die een maximumrecht bezitten, bedraagt 62,2% voor de PWA en 58,7% voor de inschakelingsondernemingen.

Hierbij dient opgemerkt dat voor elke onderneming, die een erkenning bezit in het kader van de dienstencheques tijdens het vorig kalenderjaar, het maximumrecht inzake terugbetaling tenminste € 1.000 bedroeg.

Bron : FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg - Evaluatieverslag 2011-2012 – Verwerking ESRBHG

a) Ondernemingen die een terugbetaling hebben bekomen volgens de maatschappelijke zetel in 2012

Het criterium aangewend door de RVA voor de berekening van het aantal ondernemingen die een terugbetaling hebben bekomen per gewest verschaft geen precieze cijfers. Immers, sommige grote dienstencheque-ondernemingen kunnen beschikken over kantoren in verschillende gewesten (en er opleidingen verstrekken). Toch verschaffen deze cijfers een orde van grootte die als een aanwijzing kan worden gezien.

	Aantal budget	Aantal terugbetaling	% van de ondernemingen die een terugbetaling hebben bekomen (Aantal budget / Aantal terugbetaling)	Toegekend budget	Terugbetaald bedrag	% gebruik budget (Toegekend budget / Terugbetaald bedrag)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	544	50	9,2%	€ 1.805.503	€ 739.579	26,4%
Vlaams gewest	1.288	335	26,0%	€ 3.599.057	€ 1.499.480	53,6%
Waals gewest	1.175	237	20,2%	€ 2.120.189	€ 559.730	20,0%

Bron : FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg - Evaluatieverslag 2011-2012

Tabel : Aantal dienstencheque-ondernemingen die een terugbetaling hebben genoten en terugbetaald bedrag volgens het type van onderneming op federaal vlak

Type d'entreprise ⁵	Nombre budget	Nombre remboursement	%	Budget alloué	Montant remboursé	%
ALE	230	143	62,2%	€ 633.236,59	€ 379.477,94	59,9%
Entreprise d'insertion	109	64	58,7%	€ 499.315,75	€ 327.703,24	65,6%
CPAS	246	96	39,0%	€ 478.681,84	€ 192.993,09	40,3%
Agence intérim	31	10	32,3%	€ 708.711,13	€ 548.728,27	77,4%
ASBL	379	92	24,3%	€ 1.037.714,89	€ 562.235,87	54,2%
Commune	10	2	20,0%	€ 22.792,64	€ 2.406,40	10,6%
Entr. comm. privée	1.407	191	13,6%	€ 3.473.769,29	€ 763.403,68	22,0%
Personne physique	595	24	4,0%	€ 670.527,79	€ 21.841,67	3,3%
Total	3.007	622	20,7%	€ 7.524.749,92⁶	€ 2.798.790,16	37,2%

Bron : FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg - Evaluatieverslag 2011-2012

Volgens het evaluatieverslag 2011-2012 van het opleidingsfonds dienstencheques :

- *Aandeel van de ondernemingen die een terugbetaling ontvingen* : meer dan een vierde van de dienstencheque-ondernemingen met hun maatschappelijke zetel in Vlaanderen hebben hun budget aangewend. In het Waalse gewest bedraagt het aandeel een onderneming op vijf, terwijl het aandeel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zeer beperkt is, met een percentage van slechts 9,2% van de ondernemingen die beroep hebben gedaan op het opleidingsfonds.
- *Aangewend budget* : in het Vlaamse gewest hebben de dienstencheque-ondernemingen 53,6% van het toegekend budget gebruikt, dit is meer dan het dubbele van het percentage van de ondernemingen die een terugbetaling hebben bekomen. In het Brussels gewest is het verschil groter, vermits 9,2% van de ondernemingen samen 26,4% van het toegekend budget hebben aangewend. Deze tendens doet zich niet voor in het Waalse gewest waar 20,2% van de ondernemingen 20,0% van het budget hebben aangewend.

b) Omkadering van de dienstencheque-werknemers

De RVA telde in 2010 ongeveer 5.070 omkaderingswerknemers voor 149.820 dienstencheque-werknemers, of 1 medewerker voor 30 werknemers. De begeleiding van de werknemers komt meer voor in de ondernemingen die thuishulp bieden, evenals in deze actief op het vlak van inschakeling, in vergelijking met de private handelsondernemingen. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt meer omkaderingspersoneel (79%) dan de twee andere gewesten (54% in Wallonië en 49% in Vlaanderen).

IV. Reële kostprijs van een arbeidsplaats gecreëerd met dienstencheques op federaal vlak

1. Het creëren van arbeidsplaatsen met het systeem van de dienstencheques volgens de benadering "werknemers in de loop van een jaar" en de benadering "gemiddelde werkgelegenheid tijdens een jaar"

De RVA beschikt over gegevens betreffende het aantal werknemers op basis van de twee volgende benaderingen :

- de benadering "werknemers in de loop van een jaar = werknemers tenminste een dag tewerkgesteld met dienstencheques"
- de benadering "werknemers aan het einde van een periode"

De evaluaties van het systeem van dienstencheques door IDEA Consult van 2005 tot 2012 zijn gebaseerd op de cijfers van de RVA over het totaal aantal werknemers die in de loop van een jaar tenminste een dag werden tewerkgesteld met dienstencheques en niet op het aantal werknemers aan het einde van een periode.

Aantal werknemers op federaal vlak	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tijdens een jaar (RVA) – Gegevens gebruikt door IDEA Consult	61.759	87.152	103.437	120.324	136.915	149.827
Aan het einde van een jaar (RVA)	41.598	61.849	76.233	89.466	99.596	110.618

Bron : RVA

Om het belang na te gaan van de sector van de dienstencheques, evenals de kostprijs van een met dienstencheques gecreëerde arbeidsplaats, is het beter om zich te baseren op het gemiddeld aantal werknemers over een jaar. Deze benadering van gemiddelde werkgelegenheid wordt vaak aangewend door de NBB, het INR en het FPB.

De hierna volgende tabel geeft het aantal werknemers weer volgens de twee benaderingen : de benadering « werknemers in de loop van een jaar = werknemers tenminste een dag tewerkgesteld met dienstencheques » gebruikt door IDEA Consult en de benadering "gemiddeld aantal werknemers tijdens een jaar".

Aantal werknemers	2009	2010	2011
Tijdens een jaar (RVA) – Gegevens gebruikt door IDEA Consult	120.324	136.915	149.827
Jaargemiddelde	82.849	93.496	105.107

Bron : IDEA Consult, RVA – Verwerking ESRBHG

2. Budgettaire bruto kostprijs van het instrument van de dienstencheques volgens de benadering « werknemers in de loop van een jaar » en « gemiddelde werkgelegenheid tijdens een jaar »

De bruto kostprijs van de dienstencheque-activiteiten werd voor 2011 geraamd op 1.655,3 miljoen euro, d.i. een hoger bedrag dan voorzien door het akkoord over de Zesde Staatshervorming (1.575 miljoen).

Dit bedrag omvat de openbare tussenkomst voor de dienstencheques (1.421,1 miljoen), de kosten betreffende de omkadering en opleiding (13,3 miljoen) en de kosten betreffende de fiscale aftrekbaarheid (220,9 miljoen).

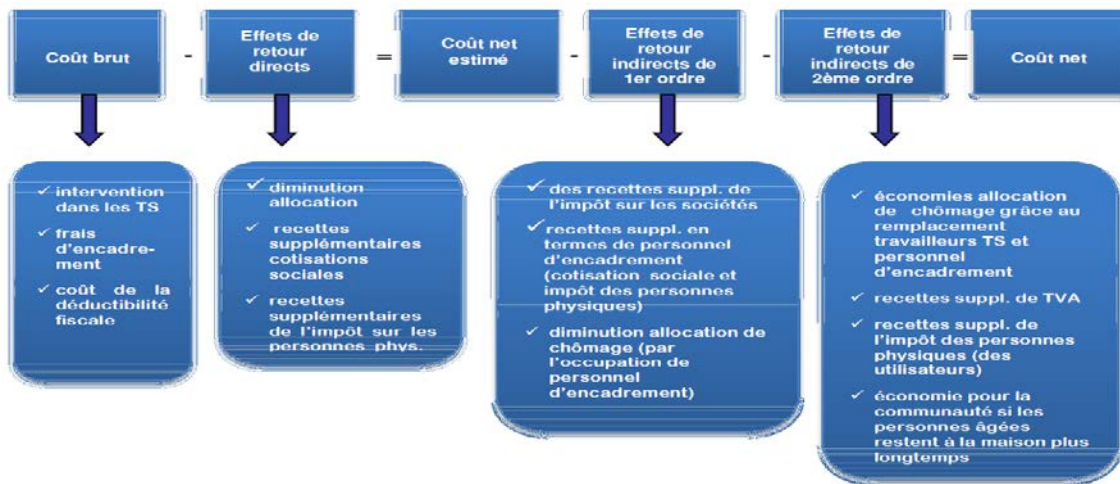
Indien men zich baseert op deze bruto kostprijs van het systeem, dan kan men de bruto kostprijs berekenen per arbeidsplaats gecreëerd met dienstencheques. Deze kostprijs per gecreëerde arbeidsplaats varieert evenwel sterk al naargelang de benadering “werknemers in de loop van een jaar” aangewend door IDEA Consult en de benadering “gemiddelde werkgelegenheid tijdens een jaar” van het Instituut voor Duurzame Ontwikkeling.

Immers, de aangewende benadering leidt tot grote schommelingen van het aantal gecreëerde arbeidsplaatsen door het systeem van de dienstencheques. Dit beïnvloedt tevens het aantal werknemers/arbeidsplaats. Ook al is de bruto kostprijs van het instrument vast, toch leidt de noemer – het aantal werknemers/arbeidsplaats – tot een onderschatting van de bruto kostprijs per gecreëerde arbeidsplaats in de methode gebruikt door Idea Consult.

	Benadering "werknemer tenminste 1 dag met dienstencheques tewerkgesteld"	Benadering "gemiddelde tewerkstelling aan het einde van een periode"
Aantal werknemers / arbeidsplaats	149.827	112.561
Totale bruto kostprijs – in miljoen euro	1.655	
Bruto kostprijs per werknemer / arbeidsplaats	€ 11.048	€ 14.706

Bron : IDEA Consult, RSZ – Berekeningen en ramingen : IDD

3. Retoureffecten van het instrument van de dienstencheques bepaald door IDEA Consult²³

Source: IDEA Consult

4. Rechtstreekse retoureffecten van het instrument van de dienstencheques voor en na de overdracht van de bevoegdheid

IDEA Consult heeft in zijn verslag de financiële aspecten bepaald van het systeem van de dienstencheques, en met name de retoureffecten van het scheppen van rechtstreekse arbeidsplaatsen op federaal niveau. Deze aspecten kunnen in drie punten worden samengevat :

- *Retoureffecten op de werkloosheid* : de activering van de werkzoekenden stelt de federale overheid in de mogelijkheid om te besparen op de werkloosheidsuitkeringen.
- *Bijkomende ontvangsten inzake sociale bijdragen (RSZ-bijdragen werkgevers en werknemers)*: de lonen van de dienstencheque-werknemers leveren bijkomende sociale-zekerheidsbijdragen op en – bijgevolg – bijkomende onrechtstreekse retoureffecten.
- *Bijkomende ontvangsten inzake de personenbelasting* : de lonen van de dienstencheque-werknemers leveren bijkomende ontvangsten op wat betreft de personenbelasting en – bijgevolg – bijkomende onrechtstreekse retoureffecten.

Retoureffecten van het instrument van de dienstencheques op federaal vlak	Berekeningen van IDEA Consult in miljoen euro - 2011
Retoureffecten op het vlak van de werkloosheid	200,7
• Kostprijs van de activeringstoelagen	52
• Kostprijs van de inkomensgarantie-uitkering (IGU)	44,4
• Kostprijs van de uitkering inzake tijdelijke werkloosheid	17,3
Bijkomende ontvangsten inzake sociale bijdragen (RSZ-bijdragen werkgevers en werknemers)	307,3
Bijkomende ontvangsten inzake personenbelasting	148
Totaal	656

Bron : ESRBHG op basis van het verslag van IDEA Consult (2012)

²³ Voor het jaar 2014 is een prijsverhoging van de dienstencheque en een vermindering van de aftrekbaarheid voorzien.

Ingevolge de regionalisering van het instrument zal de netto kostprijs na aftrek van de rechtstreekse retoureffecten aanzienlijk verschillen van de netto kostprijs op federaal vlak. De kostprijs zal heel wat hoger liggen voor de gewesten want zij zullen slechts een gedeelte van de rechtstreekse retoureffecten genieten, namelijk 25% van de ontvangsten uit de PB en het bedrag betreffende de kostprijs van de activeringstoelagen.

Retoureffecten van het instrument van de dienstencheques op gewestelijk vlak	Raming van IDEA Consult in miljoen euro - 2011
Retoureffecten op het vlak van de werkloosheid	
• Kostprijs van de activeringstoelagen	52
• Kostprijs van de inkomensgarantie uitkering (IGU)	44,4
• Kostprijs van de uitkering inzake tijdelijke werkloosheid	17,3
Bijkomende ontvangsten inzake sociale bijdragen (RSZ bijdragen werkgevers en werknemers)	307,3
25% bijkomende ontvangsten inzake personenbelasting werknemers	37
Totaal	89

Bron : IDEA Consult – Verwerking ESRBHG

5. Onrechtstreekse retoureffecten voor en na regionalisering van het instrument van de dienstencheques

IDEA Consult heeft tevens een raming verricht van de onrechtstreekse retoureffecten van 1ste en 2de rangorde. Het verslag verduidelijkt dat de onrechtstreekse retoureffecten ramingen zijn gebaseerd op een reeks gegevens en veronderstellingen, en dat deze met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd, vooral wat betreft de onrechtstreekse retoureffecten van 2de rangorde.

De hiernavolgende tabel bevatten de onrechtstreekse retoureffecten van 1ste en 2de rangorde.

Onrechtstreekse retoureffecten van het instrument van de dienstencheques op federaal vlak – 1ste rangorde	Raming IDEA Consult (in miljoen euro) - 2011
Bijkomende ontvangsten bedrijfsbelasting	34,3
Bijkomende ontvangsten omkaderingspersoneel	44,5
Retoureffecten werkloosheid door de tewerkstelling van omkaderingspersoneel	9,2
Effecten inzake bijkomende uitgaven door de samenstelling van sociale rechten (bijv. : recht op pensioen)	De kosten in de toekomst, zoals de pensioenen, zullen slechts kunnen worden becijferd wanneer de loopbaan van de dienstencheque-werknemers volledig zal zijn.
Onrechtstreekse retoureffecten van het instrument van de dienstencheques op federaal vlak – 2de rangorde	
Besparingen werkloosheidsuitkeringen dankzij de vervanging van de dienstencheque-werknemers	Tussen 106,1 en 212,3
Besparingen werkloosheidsuitkeringen dankzij de vervanging van het omkaderingspersoneel	Tussen 8,6 en 17,2
Bijkomende BTW-ontvangsten	Tussen 9,8 en 34,3
Bijkomende ontvangsten inzake PB van de gebruikers	259,5

Bron : berekeningen ESRBHG op basis van gegevens IDEA Consult - 2012

Na de regionalisering zullen de gewesten deze onrechtstreekse retoureffecten (van 1ste en 2de rangorde) op federaal vlak niet meer genieten, met uitzondering van een aandeel dat overeenstemt met 25% van de bijkomende ontvangsten uit de PB van de gebruikers (of 64,87 miljoen). Dit toont aan dat de netto kostprijs hoger zal liggen na de regionalisering van het instrument van de dienstencheques.

Onrechtstreekse retoureffecten van het instrument van de dienstencheques op gewestelijk vlak – 1ste rangorde	Raming IDEA Consult (in miljoen euro) - 2011
Bijkomende ontvangsten bedrijvenbelasting	34,3
Bijkomende ontvangsten omkaderingspersoneel	44,5
Retoureffecten werkloosheid door de tewerkstelling van omkaderingspersoneel	9,2
Effecten inzake bijkomende uitgaven door de samenstelling van sociale rechten (bijv. : recht op pensioen)	De kosten in de toekomst, zoals de pensioenen, zullen slechts kunnen worden becijferd wanneer de loopbaan van de dienstencheque-werknemers volledig zal zijn.
Onrechtstreekse retoureffecten van het instrument van de dienstencheques op gewestelijk vlak – 2de rangorde	
Besparingen werkloosheidsuitkeringen dankzij de vervanging van de dienstencheque werknemers	Tussen 106,1 en 212,3
Besparingen werkloosheidsuitkeringen dankzij de vervanging van het omkaderingspersoneel	Tussen 8,6 en 17,2
Bijkomende BTW-ontvangsten	Tussen 9,8 en 34,3
25% van de bijkomende ontvangsten inzake PB van de gebruikers	65

Bron : berekeningen ESRBHG

De tabel hieronder geeft de netto kostprijs van de 1ste en 2de rangorde weer voor en na regionalisering. Men kan vaststellen dat de impact van het systeem van de dienstencheques zeer duur wordt na de overdracht van deze bevoegdheid aan de gewesten.

	Geraamde kostprijs van het systeem van de dienstencheques voor regionalisering	Geraamde kostprijs van het systeem van de dienstencheques na regionalisering
Bruto kostprijs	1.655	
Geraamde netto kostprijs na het in rekening brengen van de rechtstreekse retoureffecten	999	1.566
Geraamde netto kostprijs na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten (1 ^{ste} rangorde)	911	1.566 (de onrechtstreekse retoureffecten van 1ste rangorde hebben betrekking op het federale niveau)
Geraamde netto kostprijs na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten (2 ^{de} rangorde)	Idea Consult heeft geen raming gemaakt van de onrechtstreekse netto kostprijs van de 2de rangorde omwille van de schommelingen wat betreft de geraamde minimum- en maximumbedragen voor de BTW-ontvangsten, de besparingen op de werkloosheidsuitkeringen door de vervanging van het omkaderingspersoneel en de besparingen op de werkloosheidsuitkeringen dankzij de vervanging van de dienstencheque-werknemers	1.501 (het is mogelijk om de netto kostprijs na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 2de rangorde te berekenen omwille van de raming van de bijkomende ontvangsten wat betreft de personenbelasting van de gebruikers)

Bron : berekeningen ESRBHG

6. Bruto en netto kostprijs van een arbeidsplaats gecreëerd met dienstencheques voor en na de regionalisering van het instrument

In het vorige gedeelte hebben wij de bruto en netto kostprijs van het systeem van de dienstencheques geraamd. In dit gedeelte gaan we over tot de raming van de netto kostprijs van de gecreëerde werkgelegenheid voor en na de regionalisering van het systeem.

a) Netto en bruto kostprijs van het systeem van de dienstencheques voor de regionalisering

Een veelheid aan variabele factoren bepalen de netto kostprijs van een arbeidsplaats gecreëerd met dienstencheques. Om een raming op te stellen die de realiteit benadert, moet men rekening houden met verschillende parameters :

- De benadering gebruikt om het aantal dienstencheque-werknemers te berekenen : de benadering « aantal werknemers in de loop van een jaar = de werknemers die tenminste een dag met dienstencheques tewerkgesteld zijn » en de benadering « gemiddelde tewerkstelling berekend aan het einde van een periode » geven zeer uiteenlopende resultaten wat betreft het aantal dienstencheque-werknemers. Dit heeft een invloed op de bruto en netto kostprijs van een dienstencheque-werknemer.

	Benadering "werknemer tenminste een dag tewerkgesteld met dienstencheques"	Benadering "gemiddelde tewerkstelling berekend aan het einde van een periode"
Aantal werknemers / arbeidsplaats	149.827	112.561
Total bruto kostprijs – in miljoen €	1.655	
Bruto kostprijs per werknemer / arbeidsplaats	11.048€	14.706€
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten) – in €	999.334.170	
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de rechtstreekse retoureffecten) per werknemer / arbeidsplaats	6.669€	8.878€
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 1 ^{ste} rangorde) – in €	911.338.283	
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 1 ^{ste} rangorde) per werknemer / arbeidsplaats - in €	6.082€	8.096€
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 2 ^{de} rangorde)	De onrechtstreekse kostprijzen (2de rangorde) zijn gebaseerd op maximum- en minimumhypothesen en verschaffen ordes van grootte. Zij zijn bijgevolg niet opgenomen in de studie IDEA Consult noch door een andere bron	

Bron : IDEA Consult – Verwerking ESRBHG

b) Bruto en netto kostprijs van een dienstencheque-arbeidsplaats gecreëerd na de regionalisering van het instrument

Het Secretariaat heeft de kostprijs geraamd (zie tabel hieronder) van een dienstencheque-arbeidsplaats na regionalisering, in functie van de benaderingen "werknemer tenminste een dag tewerkgesteld met dienstencheques" en "het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen berekend aan het einde van een periode".

	Benadering "werknemer tenminste een dag tewerkgesteld met dienstencheques"	Benadering "gemiddelde werkgelegenheid berekend aan het einde van een periode"
Aantal werknemers / arbeidsplaats	149.827	112.561
Totale bruto kostprijs in miljoen €	1.655	
Bruto kostprijs per werknemer / arbeidsplaats – in €	11.048	14.706
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de twee onrechtstreekse retoureffecten die ten goede komen aan de gewesten : beperking uitgaven activeringstoelagen en 25% PB van de werknemers)	1.566	
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de rechtstreekse retoureffecten) per werknemer / arbeidsplaats – in €	10.452	13.912
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 1 ^{ste} rangorde) – in €	1.566 (alle onrechtstreekse retoureffecten van 1ste rangorde hebben betrekking op het federale niveau)	
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 1 ^{ste} rangorde) per werknemer / arbeidsplaats – in €	10.452	13.912
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 2 ^{de} rangorde)	1.501 (het enige retoureffect dat ten goede komt aan de gewesten komt voort uit de fiscale autonomie inzake PB van de gebruikers)	
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 2 ^{de} rangorde) per werknemer / arbeidsplaats – in €	10.018	13.335

Bron : IDEA Consult – Verwerking ESRBHG

Volgens de ramingen van het Secretariaat ligt de kostprijs van een dienstencheque-arbeidsplaats aanzienlijk hoger na de regionalisering. De retoureffecten, zoals de besparingen op de werkloosheidsuitkeringen, de BTW en de bijkomende ontvangsten op het vlak van de bedrijfsbelasting, zullen ten goede komen aan de federale overheid, terwijl de gewesten slechts een gedeelte van de PB zullen ontvangen en een beperking van de uitgaven inzake activeringstoelagen zullen kennen.

De hiernavolgende tabel bevat een samenvatting van de kostprijs van een dienstencheque-arbeidsplaats gecreëerd voor en na de regionalisering, en dit in functie van de twee reeds aangehaalde benaderingen :

	Voor regionalisering van het systeem van de dienstencheques		Na regionalisering van het systeem van de dienstencheques	
	Benadering "werknemer tenminste een dag tewerkgesteld met dienstencheques"	Benadering "gemiddelde werkgelegenheid berekend aan het einde van een periode"	Benadering "werknemer tenminste een dag tewerkgesteld met dienstencheques"	Benadering "gemiddelde werkgelegenheid berekend aan het einde van een periode"
Aantal werknemers / arbeidsplaats	149.827	112.561	149.827	112.561
Bruto kostprijs per werknemer / arbeidsplaats – in €	11.048	14.706	11.048	14.706
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de rechtstreekse retoureffecten) per werknemer / arbeidsplaats – in €	6.669	8.878	10.452	13.912
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 1 ^{ste} rangorde) per werknemer / arbeidsplaats – in €	6.082	8.096	10.452	13.912
Netto kostprijs (na het in rekening brengen van de onrechtstreekse retoureffecten van 2 ^{de} rangorde) per werknemer / arbeidsplaats – in €	De onrechtstreekse kosten (2de rangorde) zijn gebaseerd op maximum- en minimumhypothese en verschaffen ordes van grootte. Deze zijn bijgevolg niet opgenomen in de studie van IDEA Consult noch door een andere bron		10.018	13.335

Bron : IDEA Consult – Verwerking ESRBHG

Op basis van onze ramingen zal een dienstencheque-arbeidsplaats gecreëerd na de regionalisering tweemaal duurder zijn.

V. Het dienstencheques-budget toegewezen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest na regionalisering

1. Vergelijking van het dienstencheques-budget voorzien door de Zesde Staatshervorming en het budget uitgegeven in 2011

Het institutioneel akkoord voor de Zesde Staatshervorming (2011) heeft op gedetailleerde wijze de budgettaire middelen bepaald die worden toegewezen voor het geheel van de overgedragen bevoegdheden, met name deze voor het instrument van de dienstencheques.

De onderstaande tabel, die een overzicht biedt van de budgettaire middelen voorzien door de Zesde Staatshervorming en van het budget uitgegeven in 2011, laat toe vast te stellen dat het budget voor dit instrument lager ligt dan de budgettaire middelen uitgegeven in 2011 (-80 miljoen euro). De kloof is waarschijnlijk nog groter indien men het voorziene budget vergelijkt met de middelen die werden besteed in 2012 (gegevens hierover zijn nog niet beschikbaar).

Bevoegdheden	Budget voorzien door het institutioneel akkoord van de Zesde Staatshervorming	Bevoegdheden	Budget gespendeerd in 2011
Dienstencheques (enkel gedeelte SZ)	1.444,0	Publieke tussenkomst voor dienstencheques	1.421,4
		Kostprijs omkadering maatregel	13,3
Belastingskrediet dienstencheques	131,0	Belastingskrediet dienstencheques	220,9
Totaal	1.575,0		1655,6

Bron : ESRBHG op basis van de gegevens van de RVA en van het institutioneel akkoord van de Zesde Staatshervorming

Er is evenwel voorzien dat de overgedragen budgettaire middelen zullen worden aangepast aan de uitgaven die vooraf zijn gegaan aan de overdracht van de bevoegdheden. Het instrument van de dienstencheques zal worden geregionaliseerd in juli 2014, en dit betekent dat het budget toegewezen in 2014 zal afhangen van de uitgaven in 2013 en niet van het bedrag uitgegeven in de loop van 2014. Rekening houdend met de stijging van de uitgaven voor het systeem van de dienstencheques, met name in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, kan men ervan uitgaan dat aan de gewesten middelen zullen worden toegekend die onder de kostprijs van het systeem bij overdracht zullen liggen. Het overdrachtsmechanisme komt wel tussen om de meerkost van het eerste jaar te compenseren, maar zal dit niet kunnen vanaf het tweede jaar. Het wordt immers niet geïndexeerd noch aangepast aan de groei.

Wat betreft de omkaderingskosten, beschikken wij momenteel enkel over het gebruikte jaarlijks budget (€ 2.798.790 in 2011) voor de vorming van dienstencheque-werknemers. Het Secretariaat heeft aan de RVA gevraagd om meer gedetailleerde gegevens te ontvangen over de kosten van de gebouwen, het personeel en de uitrustingen. Deze informatie zal ons tijdens een eerste fase helpen bij de raming van het aantal aan het Brussels gewest overgedragen VTE-werknemers en, vervolgens, bij de aanpassing van onze ramingen wat betreft het budget toegekend aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

2. Budget voor dienstencheques toegewezen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest volgens het toekomstig aankopingscriterium

Het aankopingscriterium zal de plaats zijn waar de prestatie wordt verricht. De klant zal geen prestatie kunnen vragen die is uitgesloten door de regering van het gewest. Ook zal hij zich moeten richten tot een dienstencheque-onderneming die is erkend door de gewestelijke overheid.

Het bedrag (1.444 miljoen euro) voor de dienstencheques (enkel het gedeelte SZ) zal worden verdeeld volgens de woonplaats van de gebruiker en niet volgens de maatschappelijke zetel van de onderneming. Het aandeel betreffende de fiscale aftrek (131 miljoen) zal eveneens worden verdeeld volgens de woonplaats van de gebruiker.

Dit aankopingscriterium komt niet ten goede aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Inderdaad, wat betreft het voorziene budget voor de dienstencheques (enkel het gedeelte SZ) zal het Gewest ongeveer 166 miljoen euro ontvangen op basis van de woonplaats van de gebruiker, in plaats van 400 miljoen euro indien het criterium de maatschappelijke zetel van de onderneming was.

Op basis van de gewestelijke verdeling van het aantal aangekochte dienstencheques volgens de woonplaats van de gebruiker kan men een raming verrichten van het totale dienstencheques-budget voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest :

Bevoegdheden	Bedrag (miljoenen)	Toewijzingscriterium	Aandeel van het BHG	Bedrag toegewezen aan het BHG (in miljoen)
Dienstencheque (enkel gedeelte SZ)	1.444,0	Woonplaats van de gebruiker	11,56%	166
Belastingskrediet Dienstencheques	131,0	Woonplaats van de gebruiker	11,56%	15
Totaal	1.575,0			181

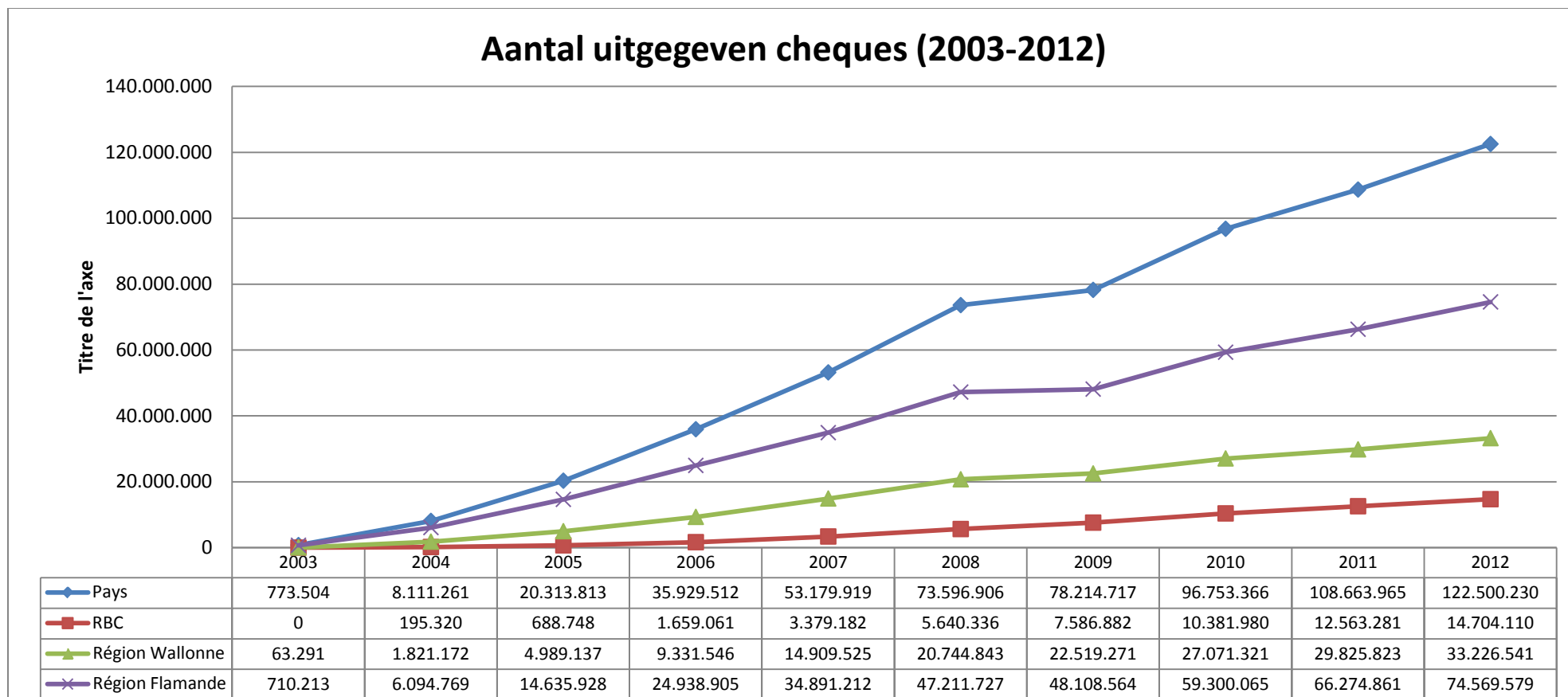
Bron : berekeningen ESRBHG op basis van de gegevens van de RVA en van het institutioneel akkoord van de Zesde Staatshervorming

VI. Sterke en zwakke punten van het systeem van de dienstencheques

Systeem van de dienstencheques	
<i>Sterke punten</i>	<i>Zwakke punten</i>
Strijd tegen zwartwerk	49,5% van de dienstencheque-werknemers hebben een andere aangegeven bezoldigde job verlaten volgend de laatste enquête van IDEA Consult
Zwakke onverhoopte voordeeleffecten	Aanzienlijk aandeel publieke financiering van deze sector
Sociale bescherming (pensioen, verzekering « arbeidsongevallen », gewaarborgd inkomen bij ziekte...) voor de dienstencheque-werknemers	
Inschakeling van laaggeschoolden op de arbeidsmarkt	Noodzaak om aanzienlijke middelen te mobiliseren om de controles na regionalisering op te voeren *
Creëren van nieuwe arbeidsplaatsen (rechtstreeks en onrechtstreeks)	Sommige dienstencheque-werknemers verrichten niet-toegelaten activiteiten volgens de laatste enquête van IDEA Consult (7,3% kinderopvang, 5,9% tuinwerkzaamheden, 5,2% oppas bejaarden, zieken of andersvaliden)
Weinig vervangeffecten	Aanzienlijke afwijking tussen de gebruikssleutel en de PB-sleutel
Bijkomende ontvangsten bedrijfsbelasting	Zeer hoge netto kostprijs van een dienstencheque-arbeidsplaats (na het in rekening brengen van de rechtstreekse en onrechtstreekse retoureffecten) na regionalisering
Bijkomende ontvangsten omkaderingspersoneel	
Retoureffecten op de werkloosheid door de tewerkstelling van personeel	
Besparingen op de werkloosheidsuitkeringen	
Bijkomende BTW-ontvangsten	
Bijkomende PB-ontvangsten	
Bijkomende ontvangsten RSZ-bijdragen	

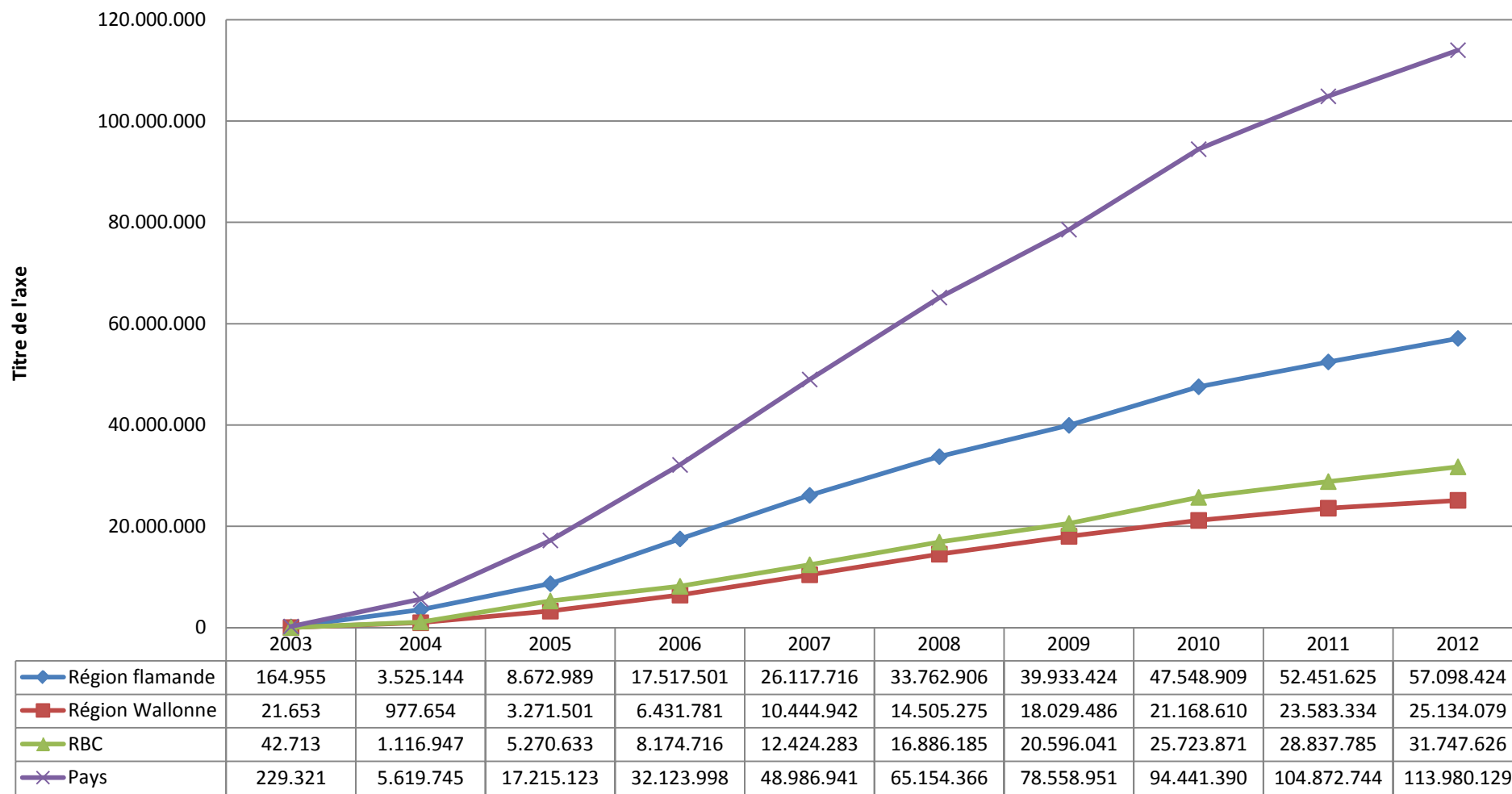
* De controle van het systeem na de regionalisering zal moeilijker verlopen omwille van het nieuwe aanknopingscriterium (de plaats waar de prestatie wordt verricht). De klant zal geen prestatie kunnen eisen die is uitgesloten door de regering van zijn gewest. Hij zal zich bovendien moeten richten tot een dienstencheque-onderneming die is erkend door de gewestelijke overheid en tot de uitgever die is weerhouden door de gewestregering. Hoe zal men bijvoorbeeld kunnen nagaan of een persoon zijn poetshulp niet betaalt met dienstencheques die in een ander, meer vrijgevig gewest zijn aangekocht via een kennis ?

VII. Uitbreiding van het instrument van de dienstencheques (uitgegeven cheques, terugbetaalde cheques, VTE-werknemers, bruto kostprijs)

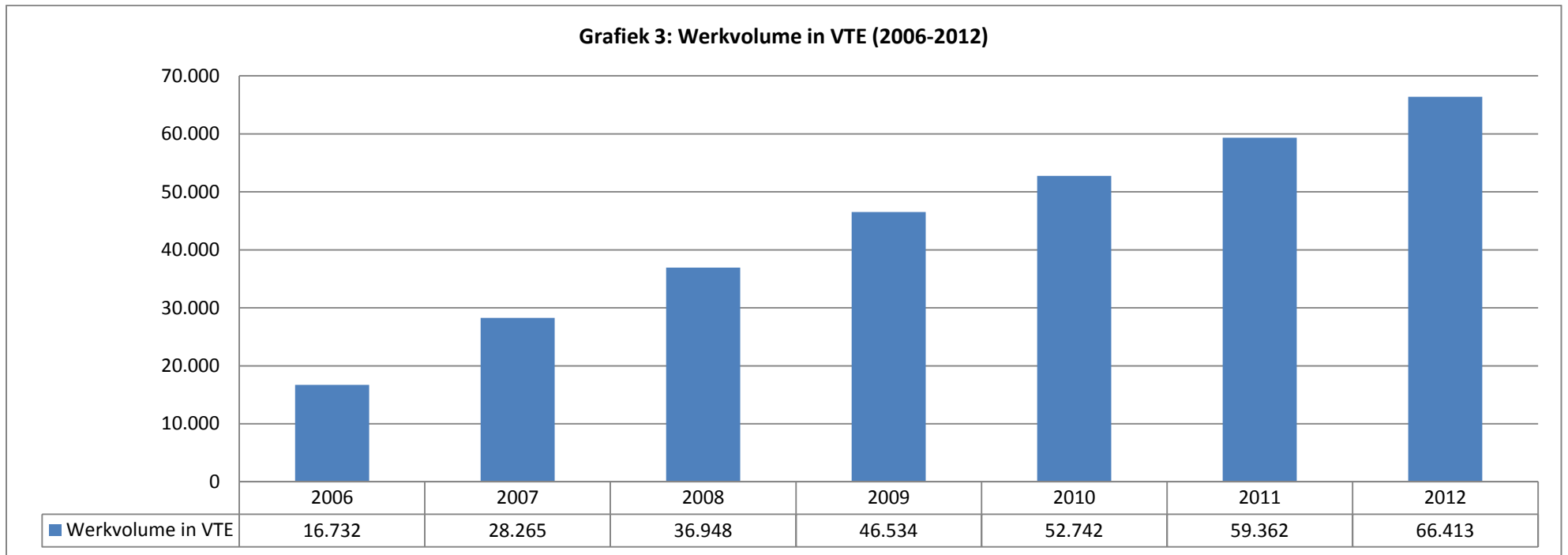
Bron : RVA – Verwerking ESRBHG

Evolutie van het aantal terugbetaalde cheques (2003-2012)

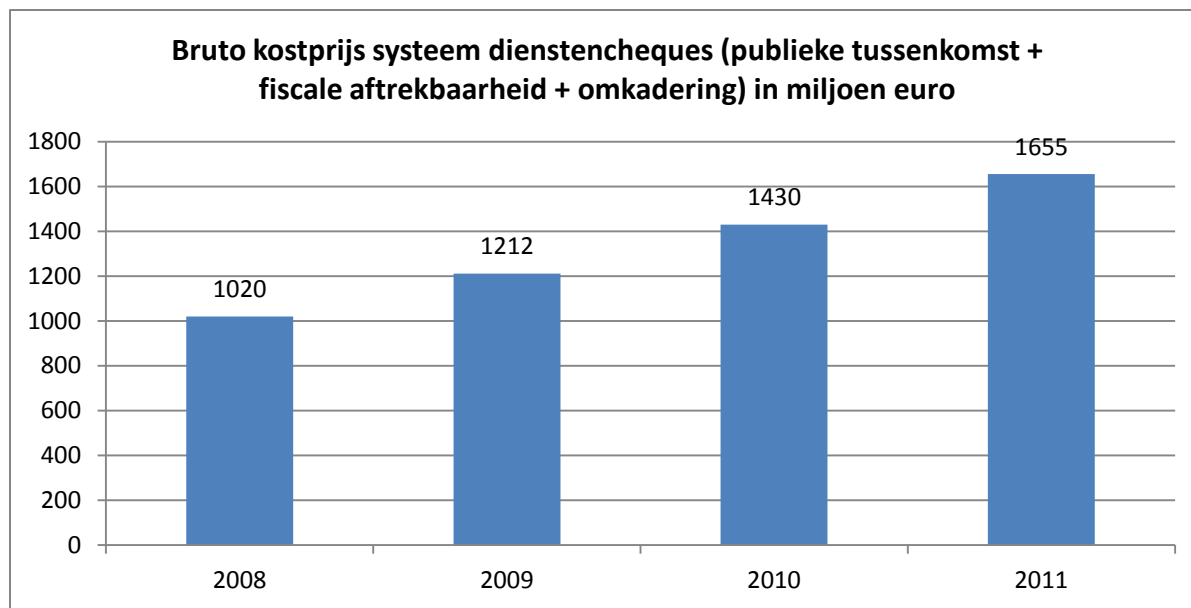

Bron : RVA – Verwerking ESRBHG

Grafiek 3: Werkvolume in VTE (2006-2012)

Bron : RSZ

Bron : IDEA Consult (2008-2012)

Dienstencheques-2011	Dienstencheque-werknemers VTE
Aantal werknemers/arbeitsplaats	59.362
Totale bruto kostprijs – in mln €	1.655
Bruto kostprijs per werknemer/arbeitsplaats	27.880€

Bron : Berekeningen ESRBHG op basis van gegevens RSZ en RVA

VIII. De drie mogelijke scenario's voor het systeem van de dienstencheques

De werkgroep heeft de drie mogelijke scenario's geanalyseerd, evenals hun budgettaire gevolgen op korte termijn :

Scenario 1 : behoud van het huidig systeem

Scenario 2 : afschaffing van het systeem

Scenario 3 : wijzigingen aanbrengen aan het huidig systeem

1. Scenario 1 : Behoud van het huidig systeem

De overdracht van het instrument van de dienstencheques aan de gewesten zal de verdeling van de kosten op diepgaande wijze wijzigen. Deze zullen immers vooral worden gedragen door de gewesten. De retoureffecten zullen daarentegen voornamelijk federaal blijven. Hierdoor zullen de kosten verhogen die worden gedragen door de gewesten.

In het BHG kan de afwijking tussen de sleutel van de PB (8,56%) en de gebruikssleutel (11,56%) leiden tot financiële problemen op korte en lange termijn.

Op korte termijn : het Secretariaat wijst erop dat ook al wordt een overgangsmechanisme voorzien om het verschil tussen het toegewezen budget en het budget, dat daadwerkelijk wordt uitgegeven tijdens het eerste jaar, te compenseren, dit mechanisme de uitbreiding van het systeem niet meer zal kunnen compenseren vanaf het tweede jaar. Het compensatiebedrag zal immers niet worden geïndexeerd noch gekoppeld zijn aan de uitbreiding.

Op lange termijn : het bedrag betreffende het overgangsmechanisme zal hetzelfde blijven gedurende 10 jaar om vervolgens lineair te dalen gedurende de tien volgende jaren en uiteindelijk te verdwijnen. Het BHG zal bijgevolg de kostprijs moeten dragen van de kloof tussen de PB-sleutel en de gebruikssleutel.

Gevolg : Indien het systeem van de dienstencheques na de regionalisering wordt beheerd met behulp van een gesloten enveloppe, dan zou dit zijn continuïteit in gevaar kunnen brengen.

Indien het systeem van de dienstencheques wordt beheerd met een open enveloppe – zoals voorgesteld door de ESRBHG in zijn advies over het geïntegreerd beheer van de materies die aan Brussel worden overgedragen (21-11-2013) - dan zal de houdbaarheid van het systeem worden verzekerd door aan het beleid voor andere, eveneens overgedragen materies (werkgelegenheid, gezondheidszorg, kinderbijslag) middelen te onttrekken.

Conclusie : De afwijking tussen de PB-verdeelsleutel (8,56%) en de gebruikssleutel (11,56%) bemoeilijkt voor het BHG de financiering van het systeem van de dienstencheques. Het gewone behoud van het huidig systeem lijkt bijgevolg onmogelijk.

2. Scenario 2 : Afschaffing van het systeem van de dienstencheques

Een afschaffing van het systeem van de dienstencheques zou toelaten om belangrijke financiële middelen vrij te maken maar zou tevens leiden tot een aanzienlijke stijging van het werkloosheidspercentage in het BHG.

Gevolg : Een afschaffing van het systeem in het BHG stemt overeen met de afschaffing van de dienstencheque-arbeidsplaatsen maar eveneens van een groot aantal indirecte arbeidsplaatsen. Het aan het werk zetten van de dienstencheque-werknemers – voornamelijk laaggeschoolde vrouwen – zal waarschijnlijk een beleid inzake steunverlening voor tewerkstelling en opleiding vereisen, wat belangrijke financiële middelen zal vergen.

Een afschaffing van het systeem zal in een eerste fase belastend zijn voor het budget van de RVA²⁴ en vervolgens voor de OCMW.

Conclusie : een gewone afschaffing van het systeem van de dienstencheques kan niet worden overwogen.

3. Scenario 3 : Wijziging van het systeem van de dienstencheques

In zijn verslag van 2009 over het systeem van de dienstencheques heeft het Rekenhof enkele aanbevelingen gemaakt. Om de toename van de publieke uitgaven te beheersen, heeft het Rekenhof voorgesteld om de aankooprijks van dienstencheques jaarlijks aan te passen, teneinde erover te waken dat het aantal uitgewisselde dienstencheques het voorziene aantal bij de opstelling van de begroting niet overschrijdt.

Deze aanpassingen moeten rekening houden met de twee essentiële doelstellingen van het instrument die door het Rekenhof werden aangehaald in zijn verslag van 2009, namelijk :

1. de ontwikkeling van het aanbod en de vraag naar buurtdiensten.
2. het creëren van nieuwe jobs voor de minst opgeleide werknemers, waardoor de kostprijs van de werkloosheidsvergoedingen daalt en het zwartwerk vermindert.

---

²⁴ De kostprijs van de werkloosheid vertegenwoordigt 88 % van de gemiddelde loonkost (€ 38 092), of € 33.443 euro volgens de studie over de kostprijs van de werkloosheid verricht door IDEA Consult in 2012.

a) Optie 1 : Verhoging van de prijs van de eerste 400 cheques

Vanaf 1/01/2014 bedraagt de prijs van de dienstencheque € 9,00 voor de eerste 400 cheques en € 10,00 voor de volgende 100 cheques.

Stysteem van de dienstencheques			
Prijs van de dienstencheque	Periode van bestelling door de gebruiker	Bedrag van de federale tussenkomst	Totaalbedrag van de terugbetaling aan de onderneming
7,5 euro (geldig t/m 30/04/2012)	Voor 01/12/2012	14,22 euro	21,72 euro
7,5 euro (geldig t/m 30/04/2012)	Tussen 01/12/2012 en 31/12/2012	14,54 euro	22,04 euro
8,5 euro	Vanaf 01/01/2013	13,54 euro	22,04 euro
9,5 euro	Vanaf 01/01/2013 bij overschrijding van het maximum van 400 cheques per gebruiker	12,54 euro	22,04 euro
9 euro	Vanaf 01/01/2014 voor de eerste 400 cheques	13,04 euro	22,04 euro
10 euro	Vanaf 01/01/2014 voor de volgende 100 cheques (400 tot 500 cheques, 500 is het maximum vastgesteld per gebruiker)	12,04 euro	22,04 euro

Op de vraag naar de manier waarop de gebruikers zullen reageren op deze prijsstijging, welnu, de maandelijkse statistieken van de RVA tonen aan dat de vorige prijsstijgingen slechts een geringe invloed hebben gehad op de jaarlijkse uitbreiding van het systeem van de dienstencheques. De enquête van IDEA Consult toont bovendien aan dat de gebruikers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gemiddeld meer zouden willen betalen dan deze in de twee andere gewesten, namelijk € 8,55€ voor schoonmaak. Het lijkt bijgevolg mogelijk om de prijs van de dienstencheques nog te verhogen en een zeker verschil met de raming van de prijs van zwartwerk te behouden.

Gevolgen : een prijsstijging van de dienstencheque zal bijdragen tot een beheersing van de uitbreiding van het systeem maar zal tevens een negatieve impact hebben op de dienstencheque-arbeidsplaatsen en op de rentabiliteit van de dienstencheque-ondernemingen.

Conclusie : de rentabiliteit van de dienstencheque-ondernemingen wordt reeds in verschillende opzichten aangetast door de indexatie van de lonen²⁵, de kostprijs van de anciënniteit van de werknemers en door de gelijkstelling van het arbeiders- en bediendenstatuut. Een bijkomende prijsverhoging zou de sector in gevaar kunnen brengen.

²⁵ De vergoeding is beperkt tot 73% van het bedrag van de indexatie van de lonen.

b) Optie 2 : Verhoging van de prijs van de laatste 100 cheques (van 400 tot 500 cheques)

Het maximum is vastgesteld op 500 cheques per gebruiker. Vanaf januari 2014 zal de gebruiker € 9,00 betalen voor de eerste 400 cheques en € 10,00 voor de overige 100 cheques.

Het Gewest zal bijgevolg kunnen overwegen om de prijs te verhogen indien het maximum wordt overschreden. Maar de meeste gebruikers overschrijden het maximum van 400 dienstencheques niet. Immers, volgens de gegevens van de RVA voor 2012 en onze berekeningen, bedraagt het gemiddeld aantal dienstencheques per gebruiker in het Brussels gewest 170 eenheden.

Gevolgen : een aanzienlijke prijsstijging vanaf 400 cheques zal niet toelaten om de kost van het systeem te verlichten.

Conclusie : deze optie is niet in staat om de meerkost van het systeem van de dienstencheques te compenseren.

c) Optie 3 : Vermindering van de fiscale aftrekbaarheid

Met de nieuwe prijsverhoging voorzien in januari 2014, zal de prijs van de dienstencheque € 6,3 bedragen (rekening houdend met de fiscale aftrekbaarheid), terwijl de gebruikers bereid zijn om € 8,55 te betalen. Daarbij komt dat 66% van de gebruikers aangeven dat zij geen rekening houden met de fiscale aftrekbaarheid bij hun beslissing over het aantal dienstencheques dat zij aankopen (gebruikersenquête – 2009). Dat betekent dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de fiscale aftrekbaarheid licht zal kunnen verminderen, wat op korte termijn een beperkte impact zal hebben op de werkgelegenheid met dienstencheques.

Gevolgen : door de vermindering van de fiscale aftrekbaarheid voor de gezinnen blijft de uitwisselingswaarde van de dienstencheque 22,04 euro. Dit leidt tot het gedeeltelijk behoud van de rentabiliteit van de ondernemingen, want de gebruikers zouden minder beroep kunnen doen op dienstencheque-werknemers.

Conclusie : deze meerkost laten dragen door de gebruikers zal een betere optie zijn dan een prijsverhoging van de dienstencheque.

d) Optie 4 : Afschaffing van de fiscale aftrekbaarheid van de dienstencheque

De prijs zal 6,3 euro bedragen in januari 2014 voor de eerste 400 cheques. Deze prijs houdt rekening met de fiscale aftrekbaarheid die 2,7 euro per cheque bedraagt.

Een afschaffing van de fiscale aftrekbaarheid van 30% leidt tot een prijsverhoging voor de gebruiker en zal de kostprijs verlichten voor het Gewest. Deze maatregel zal een aanzienlijke impact hebben op de uitbreiding van het systeem van de dienstencheques, ook al geeft 66% van de gebruikers aan dat zij geen rekening houden met de fiscale aftrekbaarheid bij hun beslissing over het aantal cheques die zij aankopen (gebruikersenquête - 2009).

Gevolgen : Een verhoging van de prijs tot € 9,00 zal leiden tot een aanzienlijke toename van het zwartwerk.

Conclusie : het zal moeilijk zijn om het systeem van de dienstencheques te behouden indien de kostprijs van een werknemer die zwartwerk verricht lager is dan de kostprijs van een dienstencheque-werknemer.

e) Optie 5 : Beperking van het maximaantal dienstencheques per gebruiker

Om de uitbreiding van het systeem van de dienstencheques te beperken, zal het Gewest kunnen overwegen om het maximaantal dienstencheques per gebruiker te beperken. In 2012 bedroeg het gemiddeld aantal dienstencheques per gebruiker in het Brussels gewest 170 eenheden. Om de kostprijs van het systeem te beheersen, zal het Gewest een maximum moeten vastleggen dat dit gemiddelde benadert, maar dit zal gevolgen hebben voor de dienstencheque-ondernemingen en de dienstencheque-arbeidsplaatsen.

Gevolgen : de beperking van het maximum zal een negatieve impact hebben op de rentabiliteit van de dienstencheque-ondernemingen en op de dienstencheque-arbeidsplaatsen.

Conclusie : deze optie vormt een bedreiging voor het systeem van de dienstencheques.

IX. Denkproces gewijd aan bepaalde aspecten van het systeem van de dienstencheques na regionalisering

1. Uitbreiding van het systeem tot andere activiteiten

Het wettelijk kader voorziet vier toegelaten activiteiten voor de dienstencheque-ondernemingen : huishoudelijke hulp thuis, centrale voor personen met een beperkte mobiliteit, huishoudelijke boodschappen en externe strijkdienst.

Na de regionalisering van het instrument zullen de gewesten kunnen beslissen over de activiteiten en sectoren die effectief zullen worden betoelaagd met behulp van dienstencheques. Een eventuele uitbreiding van de dienstencheque-activiteiten zal bijgevolg mogelijk zijn.

De enquête verricht door IDEA Consult (verslag 2012) toont aan dat een klein gedeelte van de dienstencheque-werknemers niet-toegelaten activiteiten vervult (7,3% kinderopvang, 5,9% tuinwerkzaamheden, 5,2% oppas van bejaarden, zieken of andersvaliden).

De uitbreiding van het systeem tot andere activiteiten kan worden beschouwd als een snelle oplossing voor bepaalde sociale noden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De netto kostprijs van een uitbreiding van het systeem van de dienstencheques tot andere activiteiten is evenwel aanzienlijk. Ook stelt zich de vraag van de opleiding voor bepaalde activiteiten.

2. Waarborg 'dienstencheque-ondernemingen'

Is deze verdeeld onder de gewesten op grond van de vestigingsplaats van de zetel van de onderneming of dient men een waarborg te vervullen per gewest indien een onderneming activiteiten uitoefent in verschillende gewesten ?

3. Adviescommissie voor de erkenning van de dienstencheque-ondernemingen

Waar zal de Adviescommissie voor de erkenning van de dienstencheque-ondernemingen worden opgericht ?

Het besluit van de BHR van 27 februari 2003 betreffende de dienstencheques vertrouwde deze bevoegdheid toe aan de ESRBHG. Wat zal de samenstelling van deze adviescommissie zijn ?

4. Erkenning

Zullen de dienstencheque-ondernemingen die actief zijn in verschillende gewesten kunnen worden vrijgesteld van een erkenning op grond van hun erkenning in een ander gewest ? Zie het systeem voor de erkenning van uitzendbedrijven.

5. Adviescommissie Opleidingsfonds Dienstencheques

Waar zal de Adviescommissie Opleidingsfonds Dienstencheques worden opgericht ? Wat zal de samenstelling van deze adviescommissie zijn ?

6. Controle

Hoe zal de gewestelijke controle over het systeem van de dienstencheques op doeltreffende wijze kunnen worden uitgeoefend ?